

Dr. sc. Sunčana Roksandić*

ŠESTA NOVELA KAZNENOG ZAKONA – UVODENJE VIRTUALNIH VALUTA I „OSVETNIČKE PORNOGRAFIJE“ TE DODATNA ZAŠTITA ODNOSA POVJERENJA I RANJIVIH OSOBA

U ovom se članku iznose izmjene i dopune Kaznenog zakona učinjene šestom novelom Kaznenog zakona iz srpnja 2021. godine. Kako je tom novelom u Kazneni zakon prvi put uveden pojam virtualnih valuta, a i kazneno djelo zlouporabe snimke spolno eksplicitnog sadržaja, te je dodatno zaštićen odnos povjerenja, odnosno proširen krug ranjivih osoba kroz izmjene određenih kaznenih djela, ali i uvjeta izricanja sigurnosnih mjera, u ovom se članku daje kritički presjek najvažnijih izmjena i dopuna. Izmjene i dopune sistematizirane su u smislene cjeline, ponuđeno je tumačenje određenih novouvedenih pojmova te se naglašava čemu u budućnosti represivni aparat mora pokloniti pažnju kako bi te izmjene i dopune ostvarile svoju svrhu donošenja.

Ključne riječi: šesta novela Kaznenog zakona, transponiranje direktiva EU-a, virtualna valuta, osvetnička pornografija, odnos povjerenja, neprovođenje odluke za zaštitu dobrobiti djeteta i drugih ranjivih skupina, izricanje pojedinih sigurnosnih mjera

1. ZAŠTO NAM JE BILA POTREBNA ŠESTA NOVELA KAZNENOG ZAKONA

Potreba osuvremenjivanja kaznenog prava više nije vezana prvenstveno uz ulazak Hrvatske u Europsku uniju, ali je i dalje potrebna harmonizacija nacionalnih kaznenopravnih sustava s pravnom stečevinom EU-a. Tako ova šesta „pandemijska“¹ novela Kaznenog zakona² (dalje u tekstu: KZ) donosi u hrvat-

---

* Dr. sc. Sunčana Roksandić, izvanredna profesorica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

¹ Autorica se ovdje koristi izrazom „pandemijska novela” jer je ona rađena za vrijeme pandemije COVID-19, u posebnim epidemiološkim uvjetima.

² Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona donesen je 15. srpnja 2021. i stupio je na snagu osam dana od objave u Narodnim novinama (NN br. 84/2021). Kazneni zakon

ski pravni sustav usklađenje nacionalnog kaznenog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije na području borbe protiv prijevара i krivotvorenja u vezi s bezgotovinskim instrumentima plaćanja kroz transpoziciju Direktive (EU) 2019/713 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o borbi protiv prijevара i krivotvorenja u vezi s bezgotovinskim sredstvima plaćanja i zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/413/PUP³ (u daljnjem tekstu: Direktiva (EU) 2019/713).

Ovom se novelom provela i revizija usklađenosti KZ-a s Direktivom (EU) 2018/1673 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2018. o borbi protiv pranja novca kaznenopravnim sredstvima⁴ (Direktiva (EU) 2018/1673).

Članak 97. stavak 1. točka 10. KZ-a (terorizam) mijenjao se kako bi obuhvatio sva zabranjena ponašanja inkriminirana člankom 3. stavkom 1. točkom (i) Direktive (EU) 2017/541 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. ožujka 2017. o suzbijanju terorizma i zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2002/475/PUP i o izmjeni Odluke Vijeća 2005/671/PUP⁵ (u daljnjem tekstu: Direktiva (EU) 2017/541).

Osim toga ovim izmjenama i dopunama KZ-a uskladilo se i kazneno djelo ratnog zločina iz članka 91. stavka 2. KZ-a s izmjenama i dopunama članka 8. Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda, koje će se morati i potvrditi sukladno članku 16. stavku 1. Zakona o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora.⁶

Pristupilo se i izmjenama obveze izricanja sigurnosne mjere zabrane obavljanja određene dužnosti ili djelatnosti iz članka 71. stavka 3. KZ-a i zaštitnog nadzora po punom izvršenju kazne zatvora iz članka 76. KZ-a. Sada je propisano, u točno određenim uvjetima, obvezno izricanje sigurnosne mjere

---

sad je reguliran u NN br. 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015, 101/2017, 118/2018, 126/2019, 84/2021. Autorica kao članica radne skupine za te izmjene i dopune Kaznenog zakona zahvaljuje ostalim članovima radne skupine na korisnim komentarima.

³ Direktiva (EU) 2019/713, SL L 123, 10. 5. 2019.

⁴ Direktiva (EU) 2018/1673, SL L 284, 12. 11. 2018. Za usklađenja s europskim zakonodavnim okvirom prilikom donošenja Kaznenog zakona (NN br. 125/2011) vidjeti Novoselec, P., Roksandić Vidlička, S., *Gospodarska kaznena djela u novom Kaznenom zakonu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 17, broj 2/2010, str. 699–728, posebice str. 711–719 (kazneno djelo pranja novca).

⁵ Direktiva (EU) 2017/541, SL L 88, 31. 3. 2017. Zanimljivo je usporediti biće kaznenog djela terorizma kakvo poznajemo danas s kretanjima u zakonskom definiranju terorizma prije terorističkog napada 11. rujna 2001. godine u Sjedinjenim Američkim Državama i nakon njega. Za potonje vidjeti npr. Derenčinović, D., *Suvremeni antiterorizam na raskrižju – kaznenopravna reakcija vs. rat protiv terorizma*, Novi obzori suvremenog terorizma i antiterorizma – hrvatsko motrište / Derenčinović, D. (ur.), Zagreb: Pravni fakultet u Zagrebu, Akademija pravnih znanosti Hrvatske, 2007, str. 133–156.

⁶ Zakon o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora, NN br. 28/96. Usklađenje je izvršeno sukladno izmjenama i dopunama članka 8. Rimskog statuta Međunarodnoga kaznenog suda kako su sadržane u dodatku Rezolucije ICC-ASP/16/Res.4 od 14. prosinca 2017. godine.

obveznog psihosocijalnog tretmana (članak 70. KZ-a) i sigurnosne mjere udaljenja iz zajedničkog kućanstva (iz članka 74. KZ-a), uz zadržavanje postojanja uvjeta opasnosti na strani počinitelja u trenutku donošenja presude.⁷ Također, u članku 56. stavku 4. KZ-a (uvjetna osuda) izričito se propisuje da sud osuđeniku uz uvjetnu osudu može odrediti i drugu obvezu izrečenu sigurnosnom mjerom. Valja razmotriti je li u velikoj većini ipak samo riječ o izmjenama tehničke prirode ili o suštinskim izmjenama.

U cilju jače, odnosno učinkovitije kaznenopravne zaštite žrtava kaznenog djela spolnog uznemiravanja redefinirala se i procesna pretpostavka progona za kazneno djelo spolnog uznemiravanja iz članka 156. KZ-a. Značajna izmjena odnosi se i na propisivanje nezastarijevanja teških kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta, kojim je kao kvalifikatorna okolnost propisana teška tjelesna ozljeda djeteta,⁸ narušenost njegova tjelesnog ili emocionalnog razvoja, trudnoća, počinjenje djela od strane bliske osobe, osobe s kojom dijete živi u istom kućanstvu ili od strane više počinitelja, ili na osobito okrutan ili ponižavajući način (članak 166. stavak 2. KZ-a).

Tzv. „osvetnička pornografija“ također je našla svoje mjesto u ovoj noveli. Tako inkriminacija zlouporabe snimke spolno eksplicitnog sadržaja (novi članak 144.a KZ-a) postaje dio hrvatskog Kaznenog zakona.

Nadalje, napravljena je i revizija kaznenog djela neprovođenja odluke za zaštitu dobrobiti djeteta (članak 173. KZ-a) te je tom novelom hrvatski Kazneni zakon pružio zaštitu kroz to djelo i svim ranjivim osobama, ne samo djeci. Nadalje, sukladno rezultatu istraživanja prošireno je značenje izraza bliske osobe tako da su tim izrazom sada obuhvaćeni i sadašnji ili bivši partner u intimnoj vezi.

Preostale učinjene izmjene rezultat su otklanjanja nedostataka uočenih u praksi primjene Kaznenog zakona, velikom su većinom tehničke naravi i neće biti predmetom posebne analize u ovom članku.⁹

---

⁷ Usp. Grozdanić, V., Škorić, M., Vinja, I., *Nasilje u obitelji u svjetlu promjena Kaznenog zakona*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 17, broj 2/2010, str. 669–698. Također vidjeti i Martinjak, D., Filipović, H., *Prekršajna ili kaznena odgovornost u slučaju nasilja u obitelji*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 26, broj 2/2019, str. 621–653.

⁸ Općenito za prikaz kažnjavanja počinitelja na štetu djece u Republici Hrvatskoj prije ovih izmjena i dopuna Kaznenog zakona vidjeti Rittosa, D., *Kažnjavanje počinitelja najtežih seksualnih delikata na štetu djece u RH – zakonski okviri i postojeća sudska praksa*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 25, broj 2/2018, str. 417–445. Također, oko produženja zastarnih rokova, odnosno o propisivanju nezastarijevanja, vidjeti Munivrana Vajda, M., Roksandić Vidlička, S., *Novije promjene u uređenju zastare u Republici Hrvatskoj – na tragu političke instrumentalizacije ili težnje ka ostvarenju pravедnosti?*, *Žurnal za kriminalistiku i pravo*, XVIII (2013), 2, 43–60.

⁹ U članku 160. stavku 2. Kaznenog zakona (zadovoljavanje pohote pred djetetom mlađim od petnaest godina) uvodi se izmjena nomotehničke prirode na način da se u stavku 2. predmetnog članka briše pozivanje na članak 152. Kaznenog zakona kao posljedica stupanja

Dakle, kako je izneseno i u ovom Prijedlogu Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona,¹⁰ trenutno važeći KZ donesen je 2011., a stupio je na snagu 1. siječnja 2013. Prije ove šeste novele, koja je predmet razmatranja u ovom članku, od svog donošenja KZ je izmijenjen pet puta te je jednom ispravljen. Prvi je put izmijenjen već 2012. godine, prije stupanja na snagu, tako da su prve izmjene stupile na snagu danom stupanja na snagu Kaznenog zakona, drugi put 2015. zbog uočenih problema u praksi, potrebe dodatnog usklađenja s pravnom stečevinom EU-a i s međunarodnim dokumentima te zbog potrebe da se KZ nomotehnički i jezično doradi, dok su treće izmjene i dopune, one iz 2017., inicirane potrebom usklađenja domaćeg kaznenog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU-a na području zlouporabe tržišta kapitala. Četvrte izmjene i dopune KZ-a iz 2018. nastale su kao rezultat implementacije regionalnih instrumenata Vijeća Europe, potrebe daljnjeg usklađenja prostornog važenja kaznenog zakonodavstva sa schengenskom pravnom stečevinom te potrebe daljnje harmonizacije s pravnim instrumentima EU-a na području suzbijanja terorizma i prijevara počinjenih na štetu financijskih interesa EU-a. Pete izmjene i dopune Kaznenog zakona bile su prvenstveno motivirane osnaženjem kaznenopravne zaštite od nasilja u obitelji i izmjenom koncepta kaznenog djela silovanja iz članka 153. KZ-a, no dovele su i do brisanja kaznenog djela teškog sramoćenja.

Radna skupina Ministarstva pravosuđa koja je pripremala ovu šestu novelu Kaznenog zakona raspravljala je u više navrata o svakoj od naprijed navedenih izmjena i dopuna, no ovdje će se izložiti one najvažnije usvojene. Tako će drugo poglavlje biti posvećeno transponiranju odredaba direktiva u KZ, i to prvenstveno Direktive (EU) 2019/713, zatim u manjoj mjeri Direktive (EU) 2018/1673 te Direktive (EU) 2017/541. Ujedno, dotaknut će se i usklađenja kaznenog djela ratnog zločina iz članka 91. stavka 2. KZ-a s izmjenama i dopunama članka 8. Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda. Vrijedi već u uvodu napomenuti kako ovom „pandemijskom novelom“ prvi put uvodimo pojam virtualnih valuta u hrvatski KZ. Navedeno ne znači da se virtualne valute ne bi mogle podvesti pod pojam imovine kako je definirana u KZ-u, odnosno pod pojam pokretne stvari, računalnog podatka ili isprave. Treće poglavlje posvećeno je izmjenama i dopunama koje se tiču uvođenja novih kaznenih djela, odnosno izmjena postojećih, a tiču se prvenstveno zaštite ranjivih osoba – izmjena čl. 156. KZ-a (spolno uznemiravanje), čl. 166. st. 2. KZ-a (nezastarijevanje teških kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta) i čl. 173. KZ-a (neprovođenje odluke za

---

na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (NN br. 126/19), kojim je brisano kazneno djelo spolnog odnošaja bez pristanka iz članka 152. Kaznenog zakona, budući da je ono obuhvaćeno kaznenim djelom silovanja iz članka 153. Kaznenog zakona.

¹⁰ Vlada RH za predsjednika Hrvatskog sabora, Klasa: 022-03/21-01/36, Ur. broj 50301-21/06-21-2 od 10. lipnja 2021., Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, s konačnim prijedlogom Zakona (dalje u tekstu: Prijedlog zakona), str. 1–2.

zaštitu dobrobiti djeteta). Ujedno je u ovom poglavlju razmatrana i dopuna KZ-a novim člankom 144.a, kojim se uvodi „osvetnička pornografija“. Kako je izmijenjena definicija bliske osobe (čl. 87. st. 9.) usko povezana sa zaštitom ranjivih osoba, nju također u ovom poglavlju razmatramo.

Četvrto poglavlje bavi se izmjenama i dopunama KZ-a koje se tiču propisivanja uvjetne osude i sigurnosnih mjera, i to sigurnosne mjere zabrane obavljanja određene dužnosti ili djelatnosti iz čl. 71. st. 3. KZ-a i zaštitnog nadzora po punom izvršenju kazne zatvora iz članka 76. KZ-a te obveznim izricanjem sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana (čl. 70. KZ-a) i sigurnosne mjere udaljenja iz zajedničkog kućanstva (čl. 74. KZ-a). U petom, završnom poglavlju pružena su zaključna razmatranja o šestoj noveli, iako u svakom poglavlju autorica daje pojašnjenja koja smatra posebno važnima za primjenu ove novele i tumačenje izmijenjenih i dopunjenih odredbi.

2. TRANSPONIRANJE DIREKTIVE (EU) 2019/713 I DIREKTIVE (EU) 2017/541 U HRVATSKI KAZNENI ZAKON, PROVJERA USKLAĐENOSTI S DIREKTIVOM (EU) 2018/1673 TE USKLAĐENJE KAZNENOG ZAKONA S IZMJENAMA I DOPUNAMA ČLANKA 8. RIMSKOG STATUTA MEĐUNARODNOGA KAZNENOG SUDA

2.1. Direktiva (EU) 2019/713 kao prijetnja sigurnosti EU-a i uvođenje pojma virtualnih valuta

Direktivom (EU) 2019/713 regulira se suzbijanje prijevara i krivotvorenje bezgotovinskih instrumenata plaćanja. Ona uspostavlja minimalna pravila u pogledu značenja izraza bezgotovinskih instrumenata plaćanja, zaštićenih uređaja, digitalnih sredstava razmjene i virtualnih valuta, kao i minimalna pravila u pogledu kaznenih djela prijevara i krivotvorenja bezgotovinskih instrumenata plaćanja, vrste i visine kazni koje se mogu izreći počiniteljima, kao i pravila o primjeni prostornog važenja kaznenog zakonodavstva na području EU-a. Primjenjuje se od 30. svibnja 2019. i trebala je stupiti na snagu u zemljama EU-a do 31. svibnja 2021.

Ukratko, Direktivom (EU) 2019/713 nastoji se osigurati da su kao kaznena djela obuhvaćene i bezgotovinske transakcije koje uključuju bilo koji instrument plaćanja, bilo fizički, kao što su bankovne kartice, bilo virtualni, kao što su mobilna plaćanja.¹¹ Dakle, po ovoj Direktivi, nužno je kriminalizirati krađu

---

¹¹ Vidjeti za primjere i Klimek, K., *Misuse of contacless payment cards with radio-frequency identification*, Masaryk University Journal of Law and Technology, vol. 14:2, str. 259–274.

i zlouporabu vjerodajnica za plaćanje i njihovu daljnju prodaju i distribuciju; uskladiti razinu kazni za kaznena djela definirana u Direktivi u svim državama članicama; olakšati razmjenu informacija i prekograničnu suradnju; poboljšati prijavljivanje prijevare od strane financijskih institucija i drugih privatnih subjekata; sprječavati protuzakonite aktivnosti i osigurati dostupnost pomoći i potpore žrtvama.

Osim toga Direktivom se utvrđuju sljedeća kaznena djela počinjena s namjerom koja se moraju transponirati u nacionalne sustave: upotreba ukradenog ili krivotvorenog bezgotovinskog instrumenta plaćanja; krađa, krivotvorenje i nezakonito posjedovanje ili nabava (uključujući prodaju) fizičkih oblika plaćanja, kao što su platne kartice („bezgotovinski instrumenti plaćanja koji su u fizičkom obliku”); nezakonito primanje, krivotvorenje i nezakonito posjedovanje ili nabava (uključujući prodaju) digitalnih oblika plaćanja, kao što su mobilna plaćanja, elektroničke listice i virtualne valute („bezgotovinski instrumenti plaćanja koji nisu u fizičkom obliku”); provale u informacijske sustave ili manipuliranje računalnim podacima u cilju nezakonitog prijenosa novca pojedinca; poticanje, pomaganje i pokušaj bilo kojeg od prethodno navedenih kaznenih djela.

Direktivom se utvrđuju i uvjeti pod kojima su pravne osobe odgovorne za kaznena djela i usklađuju se kazne i za fizičke i za pravne osobe.

Ujedno se uvodi pružanje pomoći i potpore žrtvama prijevare u vezi s osobnim podacima (za fizičke i pravne osobe). Potiču se države EU-a da uspostave jedinstvene nacionalne internetske informacijske centre za žrtve prijevare. Posebno se od njih zahtijeva da pružaju informacije i savjete o tome kako se zaštititi od negativnih posljedica i štete nanesene ugledu; dostave pojedinosti o organizacijama zaduženima za kaznena djela krađe identiteta i za potporu žrtvama; nakon prvog kontakta s nadležnim tijelom bez neopravdane odgode ponude informacije o podnošenju pritužbi u vezi s kaznenim djelom i slično; organiziraju kampanje s ciljem informiranja i podizanja svijesti te istraživačke i obrazovne programe kojima se nastoje smanjiti prijevare.¹²

Jasno je da su prijevare u vezi s bezgotovinskim sredstvima plaćanja prijetnja sigurnosti jer su te aktivnosti značajan izvor prihoda organiziranog kriminala i njima se omogućuju druge kriminalne aktivnosti, poput terorizma, trgovanja drogom i trgovanja ljudima.¹³ Ujedno predstavljaju prepreke za jedinstveno digitalno tržište jer narušavaju povjerenje potrošača i uzrokuju izravne gospodarske gubitke.¹⁴ Ne manje važno, veliki nedostaci i razlike u zakonodavstvima država članica u područjima prijevare i krivotvorenja u vezi

---

¹² Vidjeti više o Direktivi (*Document 32019L0713*) na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/LSU/?uri=CELEX:32019L0713> (pristup 26. listopada 2021.).

¹³ Vidjeti Recital Direktive (EU) 2019/713, točka 1.

¹⁴ *Ibid.*, točka 2.

s bezgotovinskim sredstvima plaćanja mogu omesti sprečavanje otkrivanje i sankcioniranje tih kaznenih djela i drugih povezanih teških kaznenih djela i djela organiziranog kriminala, odnosno onih kaznenih djela koja takve prijevare i krivotvorenje omogućuju, te kompliciraju policijsku i pravosudnu suradnju čineći je manje učinkovitom i negativno utječući na sigurnost.¹⁵ Nadalje, jasno je da se ova Direktiva odnosi i na klasične oblike postupanja, poput prijevare, krivotvorenja, krađe i nezakonitog prisvajanja, koja su u svim nacionalnim pravnim sustavima utvrđena daleko prije digitalizacije. Stoga je za prošireno područje primjene ove Direktive u pogledu instrumenata plaćanja koji nisu u fizičkom obliku bila potrebna i definicija istovrijednih oblika postupanja u digitalnoj sferi.¹⁶

Iz sadržaja Direktive vidljivo je kako KZ nije jedini zakon koji zahtijeva izmjene i dopune, no samo one izmjene i dopune koje se tiču KZ-a obrađene su u ovom članku. U svojoj analizi Radna je skupina bila mišljenja kako je većina navedenih kaznenih djela već regulirana postojećim kaznenim djelima i samo za nužno potrebna pristupilo se izmjenama i dopunama.

Prije svega valja naglasiti kako je nakon razmatranja više opcija na kraju predloženo od Radne skupine i usvojeno rješenje dopune članka 87. Kaznenog zakona novim stavkom 31., koji razrađuje pojam bezgotovinskog instrumenta plaćanja, iako bi se već samim tumačenjem on mogao definirati kao isprava, pokretna stvar ili računalni podatak. No radi izbjegavanja nedoumica eksplicite je sada navedeno kako se *bezgotovinski instrument plaćanja smatra pokretnom stvari, ispravom i računalnim podatkom, odnosno programom, zaštićenim uređajem, predmetom ili zapisom ili njihovom kombinacijom, osim zakonskih sredstava plaćanja, koji jest ili nije u fizičkom obliku, a nositelju ili korisniku omogućuje, samostalno ili u vezi s postupkom, odnosno nizom postupaka, prijenos novca ili novčane vrijednosti i pomoću digitalnih sredstava razmjene. Digitalno sredstvo razmjene znači bilo kakav elektronički novac i virtualne valute.*¹⁷

Odmah valja naglasiti kako su pokretna stvar, računalni podatak i isprava posebno i sami definirani u članku 87. stavcima 16.,¹⁸ 19.¹⁹ i 15.²⁰ Kaznenog zakona.

---

¹⁵ Ibid., točka 4.

¹⁶ Vidi Recital Direktive (EU) 2019/713, točka 15.

¹⁷ V. čl. 110. Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, NN br. 84/21.

¹⁸ Pokretna je stvar i svaka proizvedena ili skupljena energija za davanje svjetlosti, topline ili kretanja, kao i telefonski impulsi.

¹⁹ Računalni je podatak svako iskazivanje činjenica, informacija ili zamisli u obliku prikladnom za obradu u računalnom sustavu.

²⁰ Isprava je svaki predmet koji sadrži zapis, znak ili sliku koji je podoban ili određen da služi kao dokaz neke činjenice koja ima vrijednost za pravne odnose.

Što se pak tiče definicije virtualne valute, sama Direktiva (EU) 2019/713 u svom članku 2.(d) definira taj pojam kao *digitalno predstavljane vrijednosti koju ne izdaje ili za koju ne jamči središnja banka ni javno tijelo, niti je nužno povezana sa zakonski uspostavljenom valutom te nema pravni status valute ili novca, ali je fizičke ili pravne osobe prihvaćaju kao sredstvo razmjene i može se prenositi, pohranjivati te se njome može trgovati elektroničkim putem*. Osim toga valja naglasiti kako su izmjenama Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma²¹ iz 2019. godine od 1. siječnja 2020. godine osobe koje se bave djelatnošću pružanja usluga razmjene virtualnih i fiducijarnih valuta i/ili pružanja skrbničke usluge novčanika te podružnice istovrsnih osoba iz drugih država članica i trećih država koje su osnovane u Republici Hrvatskoj u skladu sa zakonom koji uređuje njihov rad postale obveznici provedbe mjera, radnji i postupaka za sprječavanje i otkrivanje pranja novca i financiranja terorizma.²² Time je Republika Hrvatska ujedno preuzela obveze koje proistječu iz 5. Direktive o pranju novca – Direktiva (EU) 2018/843 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018. o izmjeni Direktive (EU) 2015/849 o sprečavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca ili financiranja terorizma i o izmjeni direktiva 2009/138/EZ i 2013/36/EU.²³

U istom su Zakonu virtualne valute definirane kao digitalni prikaz vrijednosti koji nije izdala i za koji ne jamči središnja banka ni javno tijelo, koji nije nužno povezan sa zakonski uspostavljenom valutom te nema pravni status valute ili novca, ali ga fizičke ili pravne osobe prihvaćaju kao sredstvo razmjene i može se prenositi, pohranjivati te se njime može trgovati elektroničkim putem.²⁴ Dakle istovjetan izričaj koristi i Direktiva (EU) 2019/713. Navedena se definicija smatra mjerodavnom i za tumačenje pojma virtualne valute za potrebe primjene hrvatskog KZ-a, što je, smatram, ovdje bitno naglasiti. Ako nije drugačije regulirano Kaznenim zakonom, pojam i pravni institut tumači se onako kako je definirano drugim zakonima ili je svojstveno drugoj grani prava. Prvenstveno je odlučno značenje riječi u svakodnevnom govoru, ali su iznimke zakonske definicije kada zakon odstupa od svakodnevnog značenja riječi, „ali to stavlja do znanja građanima“.²⁵

---

²¹ Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, NN br. 108/17, 39/19.

²² Popis osoba koje su obavijestile Hanfu (Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga) da obavljaju djelatnost pružanja usluga razmjene virtualnih i fiducijarnih valuta i/ili pružanja skrbničke usluge novčanika dostupan je online: <https://www.hanfa.hr/upozorenja-hanfe/virtualne-valute/> (pristup 26. listopada 2021.). Trenutno je na popisu 19 takvih društava.

²³ Službeni list (OJ) L 156, 19. 6. 2018. Vidjeti također Paesano Federico, Working Paper 28, *Regulating cryptocurrencies: challenges&considerations*, Basel Institute on Governance, April 2018.

²⁴ Članak 4 (48) Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma.

²⁵ Novoselec, P., *Opći dio kaznenog prava*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Treće, izmijenjeno izdanje, 2009, str. 92.

No valja ipak ovdje posebno naglasiti kako u odnosu na virtualnu imovinu, koja je blanketna dispozicija (virtualna valuta) i koja se time razmatra u skladu s definicijom propisanom u Zakonu o sprječavanju pranja novca i Direktivi (EU) 2019/713, ona zasigurno smatra i imovinom kako je definirano u članku 87. stavku 22. Kaznenog zakona. Jasno je da se prihod od prodaje smatra i imovinskom korišću ostvarenom kaznenim djelom. No valja ovdje pozvati na oprez u primjeni, kako će i pokazati Ustavna odluka, koja se u nastavku obrađuje.

No prije razmatranja Ustavne odluke valja podsjetiti kako Direktiva nameće državama članicama inkriminiranje novih modaliteta počinjenja (imovinskih, krivotvorenja, računalnih kaznenih djela) u odnosu na bezgotovinski instrument plaćanja. S tim u svezi nakon pronalaženja praznina KZ je postao bogatijim²⁶ za kazneno djelo nedozvoljenog posjedovanja bezgotovinskog instrumenta plaćanja u članku 244.a, kao tzv. ciljni delikt kojim se inkriminira posjedovanje ukradenog ili na drugi način protupravno prisvojenog ili krivotvorenog bezgotovinskog instrumenta plaćanja i u kojem je stjecanje protupravne imovinske koristi za sebe ili drugoga propisano kao subjektivno obilježje kaznenog djela. On glasi: *Tko posjeduje ukradeni ili na drugi način protupravno prisvojeni ili krivotvoreni bezgotovinski instrument plaćanja radi uporabe s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.*

Propisivanjem ovog ponašanja posebnim kaznenim djelom stavlja se naglasak na specijalnu i generalnu prevenciju što se tiče počinjenja prijevara bezgotovinskim sredstvima plaćanja. S tim u vezi ovim izmjenama i dopunama u kontekstu prijenosa Direktive (EU) 2019/713 u KZ propisano je i novog kazneno djela u čl. 331.a (izrada, nabavljanje, posjedovanje, prodaja ili davanje na uporabu sredstava za zlouporabu bezgotovinskih instrumenta plaćanja), čime se osigurava prijenos članka 7. Direktive (EU) 2019/713. Novi članak 331.a glasi: *(1) Tko izrađuje, prima, uveze, izveze, preveze, distribuira, nabavlja, posjeduje, prodaje ili daje na uporabu uređaje, predmete, računalne programe i računalne podatke te druga sredstva izrađena ili prilagođena za protupravno prisvajanje, krivotvorenje ili prijevaru glede bezgotovinskog instrumenta plaćanja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine. (2) Sredstva iz stavka 1. ovoga članka će se oduzeti.*

Nadalje, uzimajući u obzir da je bezgotovinski instrument plaćanja i isprava, sukladno zahtjevima iz članka 4.b i d Direktive (EU) 2019/713, dopunjava se i kazneno djelo krivotvorenja isprave iz članka 278. KZ-a. Predmetnom se dopunom temeljni oblik počinjenja kaznenog djela iz stavka 1. dopunjava generalnom klauzulom „ili na drugi način“, a kvalificirani oblik počinjenja

---

²⁶ Vidjeti čl. 18. Zakona o izmjeni i dopunama Kaznenog zakona.

(stavak 3.) „drugim bezgotovinskim instrumentima plaćanja“, koji uz veće propisane objekte počinjenja mjenicu, ček i platnu karticu (koji su također obuhvaćeni značenjem izraza bezgotovinski instrument plaćanja) čini objekt ovog kaznenog djela. Dakle čl. 278. Kaznenog zakona sada glasi:

(1) Tko izradi lažnu ispravu ili preinači pravu s ciljem da se takva isprava uporabi kao prava ili tko takvu ispravu nabavi radi uporabe ili je uporabi kao pravu ili na drugi način učini dostupnom drugome radi uporabe, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko obmane drugoga o sadržaju kakve isprave i ovaj stavi svoj potpis na tu ispravu, držeći da se potpisuje pod kakvu drugu ispravu ili pod kakav drugi sadržaj.

(3) Tko kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počini glede javne isprave, oporuke, mjenice, čeka, platne kartice ili drugog bezgotovinskog instrumenta plaćanja ili javne ili službene knjige koja se mora voditi na temelju zakona, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(4) Za pokušaj kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinitelj će se kazniti.

Sukladno članku 6. Direktive 2019/713 dopunjeno je i biće kaznenog djela iz čl. 271. KZ-a, računalne prijevare, novim modalitetima počinjenja kako u odnosu na računalne podatke tako i u odnosu na računalne sustave kao objekte ovog kaznenog djela. Time je došlo do izmjena st. 1. postojećeg članka 271. tako da on sada glasi: *Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist unese, prenese, izmijeni, izbriše, prikrije, ošteti, učini neuporabljivim ili nedostupnim računalne podatke ili ometa ili sprječava rad računalnog sustava i na taj način prouzroči štetu drugome, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.*

Da se radi o novim „starim“ pojmovima sa specifičnostima koje je potrebno poznavati i razumjeti prije primjene, vidljivo je i iz Odluke Ustavnog suda br U-III/4654/2020 od 26. 11. 2020. godine. Naime trgovačko društvo podnijelo je ustavnu tužbu vezano uz određivanje privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenih djelom, koje je određeno jer su postojale osnove sumnje da je nepoznati počinitelj počinio kazneno djelo računalne prijevare iz čl. 271. st. 1. i 2. KZ-a tako da je s računala oštećenog trgovačkog društva pomoću elektroničke pošte i domene koja nije registrirana za to društvo pristupio podnositelju i kupio virtualnu valutu “bitcoin” (skraćeno: BTC) u iznosu od 11.64301987 BTC-a neovlašteno koristeći poslovnu karticu za internetsko bankarstvo. U prijedlogu određivanja privremene mjere navedeno je da su kao počinitelji osnovano sumnjivi zaposlenik oštećenog drugog trgovačkog društva koji je i nakon prestanka radnog odnosa povremeno radio za to društvo te zaposlenica koja je mijenjala tajnicu tog trgovačkog društva, slijedom čega postoji sumnja da je došla do šifre za sef u kojem se nalazila kartica za internetsko bankarstvo.

Podnositelj je u Ustavnoj tužni istaknuo kako je nesporno da pobijani akti sudbene vlasti kojima se podnositelju, koji je pravna osoba protiv koje se ne vodi nikakav kazneni postupak, zamrzavaju novčana sredstva u iznosu od 480 000 kuna, i to već treću godinu za redom, nameće teška i nepopravljiva šteta. Nadalje, podnositelj između ostalog smatra kako je mjera miješanja bila izrečena u skladu s općim interesom i imala je legitimni cilj – poštivanja načela da se zločin ne isplati (...), međutim mjera nije bila zakonita, uz to što nije bila ni nužna ni razmjerna,²⁷ jer blokirana imovina nije imovinska korist od kaznenog djela u smislu čl. 87. st. 22. KZ-a, niti je podnositelj bilo što stekao izvršenjem kaznenog djela ili protupravnim radnjom, niti se iznos od 480 000 kuna ima smatrati imovinom koja bi bila stečena bez osnove.²⁸ Podnositelj tužbe smatrao je da je izricanje mjere blokade računa bilo i jest potpuno nepotrebno kada se uzme u obzir da je podnositelj (...) predmetni novčani iznos stekao obavljajući trgovačku djelatnost sukladno zakonu i u skladu sa svim propisima te da ni u jednom trenutku nije znao niti je mogao znati da sredstvo kojim se kupnja obavljala ne pripada kupcu.²⁹

Iako se Ustavni sud nije složio sa svim prigovorima podnositelja ustavne tužbe, usvojio ju je zbog povrede načela razmjernosti, čime je povrijeđeno pravo vlasništva zajamčeno člankom 48. stavkom 1. Ustava i člankom 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju o ljudskim pravima i slobodama. Pošavši od ispitivanja je li predmetno miješanje u podnositeljevo pravo vlasništva bilo predviđeno zakonom, je li to miješanje težilo legitimnom cilju i koja je razmjernost tog miješanja, zaključio je kako je miješanje bilo predviđeno zakonom³⁰ i težilo legitimnom cilju.³¹ Valja ovdje istaknuti kako je Ustavni sud naglasio da je, što se tiče podnositeljeva navoda da razmatrana “mjera nije bila zakonita jer

---

²⁷ Ovdje je važno vidjeti i predmet *Džinić protiv Hrvatske* (br. 38359/13, presuda od 17. svibnja 2016.).

²⁸ Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu podnijelo je Županijskom sudu u Zagrebu prijedlog broj OGR-36/18 od 14. lipnja 2018. za privremenu obustavu izvršenja financijskih transakcija po predmetnom podnositeljevu bankovnom računu jer je od Policijske uprave zagrebačke, Sektora kriminalističke policije, Službe gospodarskog kriminaliteta zaprimilo podnesak da navedena služba provodi kriminalističko istraživanje temeljem prijave odgovorne osobe trgovačkog društva zbog kaznenog djela računalne prijevare počinjenog tako što je nepoznat počinitelj 13. lipnja 2018. oko 20 sati i 20 minuta neovlašteno pristupio sustavu internetskog bankarstva tog trgovačkog društva te zadao nalog u iznosu od 480 000 kuna s njegova bankovnog računa u korist podnositeljeva bankovnog računa (što je vidljivo iz snimke zaslona) te je 14. lipnja 2018. u 8 sati i 52 minute transakcija dovršena tako što je za tih 480 000 kuna izvršena kupnja virtualne valute.

²⁹ Točka III. (Prigovori podnositelja) Odluke Ustavnog suda br. *U-III/4654/2020* od 26. 11. 2020.

³⁰ Blokada računa sukladna je članku 557.a stavku 1. točki e) i članku 557.e stavku 2. Zakona o kaznenom postupku iz 2008.

³¹ Javni interes (vidjeti tu i odluku ustavnog suda br. *U-III-1159/2017* od 14. srpnja 2020., “Narodne novine” br. 88/20).

blokirana imovina nije imovinska korist od kaznenog djela u smislu čl. 87. st. 22. KZ/11 niti je podnositelj bilo što stekao izvršenjem kaznenog djela ili protupravnom radnjom niti se iznos od 480.000,00 ima smatrati imovinom koja bi bila stečena bez osnove”, ovdje riječ, suprotno tom navodu, o „imovinskoj koristi kako je definiraju odredbe Kaznenog zakona..., imovinska korist u tim odredbama nije definirana kao imovinska korist isključivo samog počinitelja kaznenog djela nego i kao imovinska korist bilo koga drugoga stečena tuđim počinjenjem kaznenog djela“. No što se tiče kriterija razmjernosti, Ustavni je sud naglasio kako je predmetna blokada imovine podnositelja u trenutku donošenja osporenog prvostupanjskog rješenja trajala već praktički dvije godine, no usprkos tome postupajući sudovi donijeli su osporena rješenja, a da se uopće nisu bavili pitanjem podnositeljeva stjecanja imovinske koristi u dobroj vjeri.

Ne ulazeći ovdje u analize trajanja privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom i pitanja postojanja dobre vjere,³² naglašavam kako smatram da ovaj postupak pokazuje i važnost razumijevanja posebne problematike kada su u pitanju virtualne mjenjačnice i virtualne valute.³³ Naime zašto se nije osigurao bitcoin koji se nalazio na određenoj poziciji u virtualnom novčaniku, a ne sredstva koja su korištena za kupnju bitcoina? Je li uopće moguće „blokirati“ bitcoin ili je dovoljno umjesto osiguranja samo posebno označiti (*flag*) poziciju (virtualni novčanik)?³⁴ Zašto policija nema svoj virtualni račun, recimo, ili „poziciju“ gdje bi prebacila bitcoin i tako ga privremeno oduzela kao mjeru osiguranja oduzimanja imovinske koristi? Je li navedeno uopće moguće tehnički izvesti? Ako jest, kada će Republika Hrvatska uvesti protokole postupanja u takvim slučajima? Ako trgovačko društvo koje djeluje kao virtualna mjenjačnica i koje je i obveznik postupanja o Zakonu o sprečavanju pranja novca postupa savjesno i ima sve zaštitne mjere, zašto se oduzima novčani iznos od takva društva, a ne od okrivljenika, pogotovo ako je za taj novac kupljena virtualna valuta? Trebamo li imati zajednička pravila na razini EU-a³⁵ kada su u pitanju kriptovalute i

---

³² Podnositelj smatra da su mu osporenim rješenjima povrijeđena prava zajamčena člancima 18., 29., 48. i 50. u svezi s člancima 3. i 5. Ustava Republike Hrvatske, člancima 6. i 13. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i člankom 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

³³ Vidjeti npr. *Real Considerations for Law Enforcement in Seizing Virtual Currency*, June – August 2018, Practical Solutions, ACAMS TODAY, dostupno online: <https://www.acamstoday.org/real-considerations-for-law-enforcement-in-seizing-virtual-currency/> (pristup 26. listopada 2021.); Denton J., *Bitcoin faces fresh scrutiny as police call for new powers to freeze crypto assets in the U.K.*, June 8, 2021, Marketwatch.

³⁴ Vidjeti o tome u FATF Report, *Virtual Assets, Red Flag Indicators of Money Laundering and Terrorist Financing*, September 2020.

³⁵ European Commission, *Beating financial crime: Commission overhauls anti-money laundering and countering the financing of terrorism rules*, 20 July 2021.

mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi? Puno je još neriješenih pitanja važnih za praktičnu provedivost propisanih rješenja.³⁶

Valja ponovno istaći, iako je potrebno razumjeti što je trgovanje kriptovalutama, da se bezgotovinski instrument plaćanja, premda je posrijedi novi pojam, već po važećem Kaznenom zakonu može smatrati ispravom, pokretnom stvari³⁷ ili računalnim podatkom te zapravo ne predstavlja novost *per se* u našem kaznenom zakonodavstvu, pa ne vidim da ovdje može biti postavljeno pitanje nepostojanja kontinuiteta samo za sebe. U taj pojam ulazile bi platne kartice, mjenice, čekovi, aplikacije za internetsko i mobilno bankarstvo te virtualne valute (npr. *Bitcoin*, *Litecoin*, *Dash*, *Ripple*) i ostalo, što je sada i izrijeekom navedeno. U slučajevima kada su dopunjena neka postojeća kaznena djela novim modalitetima, koji do sada nisu bili navedeni kao oblik počinjena bilo eksplicitno bilo korištenjem klauzule „na drugi način“, jasno je da je, u skladu s načelom zakonitosti, njihovo gonjenje moguće tek od trenutka stupanja na snagu ovih izmjena i dopuna.

Zaključno, u odnosu na bezgotovinski instrument plaćanja moguće je dakle počinjenje imovinskih kaznenih djela, krivotvorenja, računalnih kaznenih djela, pojedinih službeničkih kaznenih djela, naravno, ovisno o činjenicama svakog konkretnog događaja,³⁸ što znači da se zlouporabom bezgotovinskih instrumenata plaćanja štite različita pravna dobra – kartice). Tako se npr. čl. 278. KZ-a primjenjuje na bezgotovinske instrumenta plaćanja koji su u fizičkom obliku, dok će se kod onih u digitalnom obliku primijeniti članak 270. KZ-a (računalno krivotvorenje).³⁹

---

³⁶ Norton Rose Fulbright: *Freezing of cryptocurrencies in fraud*, Canada, January 2020; INSIGHT: *Enforcing the Crypto Freeze*, Sept. 28, 2018, Securities Law, Bloomberg Law; Akkouch T. & Popplewell F., *How to Freeze a Cryptocurrency*, Essex Court Chambers, November 2019. Također vidjeti za problematiku oduzimanja imovinske koristi koja je uložena u virtualne valute u slučaju osuđenog počinitelja Maximiliana Schmidta (Njemačka). Još uvijek se ne zna iznos i nema se pristup svim virtualnim novčanicima (*Bitcoin wallets*) u koje je uložena korist od kaznenog djela. Vidjeti Fogarty, P., *What happened to Maximilian Schmidt? Where is shiny flakes now?*, August 2021, dostupno online: <https://www.hitc.com/en-gb/2021/08/04/what-happened-to-maximilian-schmidt-where-now-shiny-flakes-teenage-drug-lord/> (pristup 26. listopada 2021.).

³⁷ U Engleskoj je bitcoin prepoznat kao pokretna stvar. Mason Hayes & Curran LLP, *English Court Recognizes Bitcoin as Property*, April 17, 2020. Ujedno, vidjeti presudu suda u Novom Zelandu (High Court of New Zealand) koja daje jedan od najsveobuhvatnijih sudskih odgovora na pitanje mogu li se virtualne imovine smatrati stvarima i zašto je to pitanje važno: *Ruscoe v Cryptopia Limited (in liquidation) [2020] NZHC 728 (8 April 2020)*, dostupno online: [http://www.nzlii.org/cgi-bin/sinodisp/nz/cases/NZHC/2020/728.html?query=title\(%222020%20NZHC%20728%22\)](http://www.nzlii.org/cgi-bin/sinodisp/nz/cases/NZHC/2020/728.html?query=title(%222020%20NZHC%20728%22)) (pristup 26. listopada 2021.).

³⁸ Prijedlog Zakona (Vlada), str. 16.

³⁹ *Ibid.*

2.2. Direktiva (EU) 2017/541 i proširenje bića kaznenog djela terorizma

Direktivom (EU) 2017/541 nastoji se uskladiti pravo EU-a radi suzbijanja terorizma s obzirom na rastuće terorističke prijetnje i na međunarodni karakter terorizma. Uspostavljaju se minimalna pravila u pogledu definicija kaznenih djela i odgovarajućih sankcija u tom području.⁴⁰ Uvode se i mjere zaštite, potpore i pomoći žrtvama. Direktiva sadržava taksativan popis teških kaznenih djela koje zemlje EU-a u nacionalnom pravu moraju klasificirati kao kaznena djela terorizma ako su počinjena ili postoji prijetnja da budu počinjena s posebnim terorističkim ciljem.

Nakon analize bića kaznenog djela terorizma kako je opisano u čl. 97. KZ-a, sukladno uočenim nedostacima, čl. 97. st. 1. t. 10. širi se kako bi se obuhvatila sva postupanja inkriminirana člankom 3. stavkom 1. točkom (i) Direktive (EU) 2017/541. Tako će kaznenim djelom terorizma biti obuhvaćeno *i ometanje rada računalnog sustava koje nije počinjeno protiv računalnog sustava kritične infrastrukture, a koje uzrokuje znatnu štetu ili kojim je pogođen značajan broj računalnih sustava uporabom naprava namijenjenih ili prilagođenih u tu svrhu te oštećenje računalnih podataka kada je počinjeno u odnosu na računalni sustav kritične infrastrukture.*⁴¹ Dakle prije izmjena i dopuna Kaznenog zakona iz srpnja 2021. godine t. 10. st. 1. čl. 97. KZ-a inkriminirala je samo ometanje rada računalnog sustava. Time nije bio obuhvaćeno ono što je sada postalo biće ovog kaznenog djela, dakle ono ometanje rada računalnog sustava koje nije bilo počinjeno protiv kritičke infrastrukture. Osim toga nije bilo obuhvaćeno ni oštećenje računalnih podataka kada je počinjeno u odnosu na računalni sustav kritičke infrastrukture. Usklađenje je napravljeno i sukladno Direktivi 2013/40/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 12. kolovoza 2013. o napadima na informacijske sustave i o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2005/222/PUP, što Direktiva (EU) 2017/541 i zahtijeva.

2.3. Izmjene i dopune članka 8. Rimskog statuta Međunarodnoga kaznenog suda

Sukladno članku 11. Zakona o izmjena i dopunama KZ-a došlo je do dopune kaznenog djela ratnog zločina iz čl. 91. st. 2. KZ-a sukladno izmjenama

---

⁴⁰ Vidjeti i *EU and Member State's policies and laws on persons suspected of terrorism-related crimes*, Study for the LIBE Committee, European Parliament, December 2017.

⁴¹ Ovdje upućujem i na Counter-Terrorism Centre, UN Security Council & INTERPOL, *The protection of critical infrastructures against terrorist attacks: Compendium of good practices*, 2018.

i dopunama članka 8. Rimskog statuta Međunarodnoga kaznenog suda u odnosu na oružje koje koristi mikrobiološke ili druge biološke agense ili otrove u odnosu na oružje kojega je primarni učinak ranjavanje fragmentima koji se u ljudskom tijelu ne mogu otkriti rendgenskim zrakama i u odnosu na lasersko oružje koje osljepljuje, kako su sadržane u dodatku Rezolucije ICC-ASP/16/Res.4, od 14. prosinca 2017., donesene od strane država članica Međunarodnog kaznenog suda.⁴² U Preambuli Rezolucije navedeno je da je korištenje takva oružja teška povreda pravila humanitarnog prava bez obzira na to radi li se o međunarodnom ili oružanom sukobu koji nema međunarodni značaj. Kako čl. 91. KZ-a ne razdvaja oružani sukob na međunarodni oružani sukob ili oružani sukob koji nema međunarodni značaj, kao što to radi Statut Međunarodnog kaznenog suda,⁴³ izmijenjen je čl. 91. st. 2 KZ-a, koji regulira ratni zločin neovisno o vrsti oružanog sukoba, a tiče se počinjenja drugih teških povreda prava i običaja koji se primjenjuju u međunarodnom oružanom sukobu ili oružanom sukobu čiji značaj nije međunarodni. U svakom slučaju valja pozdraviti ovakvo rješenje hrvatskog zakonodavca koje ne razdvaja modalitete ratovanja prema vrsti sukoba. Time smo učinili suvišnom sljedeću izmjenu koja bi se eventualno zahtijevala od država članica Međunarodnog kaznenog suda jer je i pribjegavanje izgladnjivanju civila kao načinu vođenja rata uskraćivanjem sredstava nužnih za opstanak, uključujući i otežavanje pristupa humanitarnoj pomoći, propisanog Ženevskim konvencijama, također već propisano kao kažnjiv modalitet i ne treba pribjegavati izmjenama i dopuna Kaznenog zakona kako to moraju neke druge članice statuta Međunarodnog kaznenog suda da bi ovaj oblik ratovanja bio kažnjiv za sve oružane sukobe.⁴⁴

Naime u travnju 2018. godine Švicarska je predložila izmjenu Statuta Međunarodnog kaznenog suda kojom se izgladnjivanje civila kao ratni zločin uključuje u oružane sukobe koji nisu međunarodni.⁴⁵ Amandman je usvojen konsenzusom u prosincu 2019. godine.⁴⁶ U svibnju 2018. godine također je

---

⁴² Rezolucija je dostupna online: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/ASP16/ICC-ASP-16-Res4-ENG.pdf.

⁴³ Vidjeti više o razlici i izvorima za pravila ratovanja u unutarnjem i međunarodnom vojnom sukobu u Munivrana Vajda, M., *Kaznena djela protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva* u: Cvitanović, L. et. al. *Kazneno pravo Posebni dio*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2018, str. 25–30.

⁴⁴ D'Alessandra, F., Gillett, M., *The War Crime of Starvation in Non-International Armed Conflict*, *Journal of International Criminal Justice*, volume 17, issue 4, September 2019, Pages 815–847, <https://doi.org/10.1093/jicj/mqz042>.

⁴⁵ ICC Assembly of States Parties, Report of the Working Group on Amendments, ICC-ASP/17/35, 29 November 2018, §§ 9–11; UN Doc C.N.399.2019.TREATIES-XVIII.10, *Switzerland: Proposal of Amendment*, 30 August 2019.

⁴⁶ ICC Assembly of States Parties, *Resolution on amendments to article 8 of the Rome Statute of the International Criminal Court*, 6 December 2019, ICC-ASP/18/Res.5.

Vijeće sigurnosti UN-a usvojilo značajnu rezoluciju o nesigurnosti hrane izazvanoj sukobom.⁴⁷

2.4. Direktiva (EU) 2018/1673 – je li kazneno djelo pranja novca (čl. 265. Kaznenog zakona) u skladu s navedenom Direktivom – vječno pitanje hrvatskog kaznenopravnog sustava

Kako je i rečeno u Prijedlogu Zakona o izmjenama i dopunama KZ-a s konačnim prijedlogom zakona,⁴⁸ Direktiva (EU) 2018/1673 predstavlja jedinstveni kaznenopravni okvir za borbu protiv pranja novca na razini Europske unije. Ona uspostavlja minimalna pravila u pogledu kaznenog djela pranja novca i vrste te visine kaznenopravnih sankcija koje se mogu izreći njegovim počiniteljima, sankcioniranja sudioništva u užem smislu i pokušaja počinjenja kaznenog djela pranja novca. U svakom slučaju, pranje novca i s njim povezano financiranje terorizma i organiziranog kriminala i dalje su značajni problemi na razini EU-a te stoga štetno utječu na integritet, stabilnost i ugled financijskog sektora te ugrožavaju unutarnje tržište i unutarnju sigurnost Unije.⁴⁹ Mjere donesene isključivo na nacionalnoj razini ili čak na razini Unije, bez uzimanja u obzir međunarodne koordinacije i suradnje, imale bi vrlo ograničen učinak. Mjere koje Unija donosi za borbu protiv pranja novca trebale bi stoga biti kompatibilne s ostalim djelovanjima koja se poduzimaju u međunarodnim forumima i barem jednako stroge kao ta djelovanja.⁵⁰

Analizom predmetne Direktive uočeno je kako je nacionalno kazneno zakonodavstvo već usklađeno sa zahtjevima koje Direktiva postavlja pred države članice i da daljnje izmjene Kaznenog zakona radi usklađenja s ovom Direktivom nisu potrebne. S tim u svezi kazneno djelo iz članka 3. Direktive (EU)

---

⁴⁷ UN Security Council Resolution 2417 (2018). Jednoglasno usvojivši Rezoluciju 2417 (2018), Vijeće je skrenulo pozornost na vezu između oružanog sukoba i nesigurnosti hrane izazvane sukobom i prijetnje gladi. Pozvalo je sve strane u oružanom sukobu da se pridržavaju svojih obveza prema međunarodnom humanitarnom pravu u pogledu zaštite civila i brige o pošteđenju civilnih objekata naglašavajući da bi oružani sukobi, kršenja međunarodnog prava i povezana nesigurnost hrane mogli biti pokretači prisilnog raseljavanja. Naglašavajući važnost sigurnog i nesmetanog pristupa humanitarnog osoblja civilima u oružanim sukobima, također je oštro osudilo nezakonito uskraćivanje takva pristupa i uskraćivanje civilima predmeta neophodnih za njihov opstanak, uključujući namjerno ometanje opskrbe pomoći i pristupa za odgovore na sukob izazvan nesigurnost hrane. Cjelokupni tekst Rezolucije dostupan je ovdje: <https://www.un.org/press/en/2018/sc13354.doc.htm> (pristup 26. listopada 2021.).

⁴⁸ Prijedlog Zakona (Vlada), str. 3.

⁴⁹ Recital (1).

⁵⁰ Ibid. (3).

2018/1673⁵¹ po svojem zakonskom opisu i vrsti i visini propisane kazne odgovara kaznenom djelu pranja novca iz članka 265. Kaznenog zakona. Institut pokušaja iz članka 4. Direktive (EU) 2018/1673⁵² usklađen je s člankom 34. Kaznenog zakona, dok je institut poticanja i pomaganja iz navedenog članka obuhvaćen općim institutom sudioništva u užem smislu (poticanja i pomaganja) iz članka 37. i 38. Kaznenog zakona. Samo je davanje uputa ili savjeta, ili uklanjanje prepreka, ili olakšanje na drugi način počinjenja kaznenog djela pranja novca iz članka 265. stavka 1., 2. ili 3. Kaznenog zakona propisano kao kazneno djelo pranja novca u članku 265. stavku 4. Kaznenog zakona. Stoga daljnje izmjene i dopune nisu nužne da bi se udovoljilo zahtjevima iz Direktive.

Iako je postignut naveden stav, pitanje je hoće li on zadovoljiti Europsku komisiju i biti potvrđen. Ostaje još otvoreno pitanje što je s držanjem novca protupravno pribavljenog od strane počinitelja koji još nije uložen u financijske tokove ili je „samo“ položen na bankovni račun. Za sada se to ne smatra

---

⁵¹ 1. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da sljedeće postupanje, ako je počinjeno s namjerom, bude kažnjivo kao kazneno djelo:

(a) konverzija ili prijenos imovine, kada se zna da je ta imovina stečena kriminalnom aktivnošću u svrhu skrivanja ili prikrivanja nezakonitog podrijetla imovine ili pomaganja bilo kojoj osobi koja sudjeluje u počinjenju takve aktivnosti u izbjegavanju pravnih posljedica djelovanja te osobe;

(b) skrivanje ili prikrivanje prave prirode, izvora, lokacije, raspolaganja, kretanja, prava povezanih s imovinom ili vlasništva nad imovinom, kad se zna da je ta imovina stečena kriminalnom aktivnošću;

(c) stjecanje, posjedovanje ili upotreba imovine, ako se u vrijeme primitka zna da je ta imovina stečena kriminalnom aktivnošću.

2. Države članice mogu poduzeti potrebne mjere kako bi osigurale da je postupanje iz stavka 1. kažnjivo kao kazneno djelo ako je počinitelj sumnjao ili trebao znati da imovina potječe od kriminalne aktivnosti.

3. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale:

(a) da prethodna ili istodobna osuđujuća presuda za kriminalne aktivnosti od kojih potječe imovina nije preduvjet za osuđujuću presudu za kaznena djela iz stavaka 1. i 2.;

(b) da je moguće donijeti osuđujuću presudu za kaznena djela iz stavaka 1. i 2. ako se utvrdi da imovina potječe od kriminalne aktivnosti, a da pritom nije potrebno utvrditi sve činjenične elemente ili sve okolnosti u vezi s tom kriminalnom aktivnošću, među ostalim identitet počinitelja;

(c) da se kaznena djela iz stavaka 1. i 2. odnose i na imovinu koja potječe od postupanja koje se dogodilo na državnom području druge države članice ili treće zemlje, ako bi to postupanje predstavljalo kriminalnu aktivnost da je počinjeno u matičnoj državi.

4. U slučaju iz stavka 3. točke (c) ovog članka, države članice mogu dodatno zahtijevati da predmetno postupanje predstavlja kazneno djelo u skladu s nacionalnim pravom druge države članice ili treće zemlje u kojoj je kazneno djelo počinjeno, osim ako to postupanje predstavlja jedno od kaznenih djela iz članka 2. stavka 1. točaka od (a) do (e) i točke (h) koja su definirana u mjerodavnom pravu Unije.

⁵² Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da su pomaganje, poticanje te pokušaj počinjenja kaznenog djela iz članka 3. stavaka 1. i 5. kažnjivi kao kazneno djelo.

posebnim kaznenim djelom u Republici Hrvatskoj, već je dio bića predikatnog kaznenog djela ako nije došlo do nove kriminalne količine neprava koja je regulirana pranjem novca ili prikrivanjem. No to pitanje, čini se, i dalje ostaje otvoreno za Komisiju. Upravo zbog toga ovdje valja podsjetiti na stajalište Vrhovnog suda o tom pitanju.

Prema mišljenju VSRH, samo polaganje novca na bankovne račune nije dovoljno da bi se radilo o kaznenom djelu pranja novca u bankarskom poslovanju iz čl. 279. st. 1. KZ97 („*tko u bankarskom, novčarskom ili drugom poslovanju uloži, preuzme, prenese, zamijeni, pretvori ili na drugi način prikrije pravi izvor novca, predmeta, prava ili imovinske koristi za koju zna da je nastala ili je pribavljena kaznenim djelom...*“). Ulaganje u redovite tokove bankarskog poslovanja, i to polaganjem na više različitih računa kod više različitih banaka i podizanjem tog novca, a sve u nakani da se zametne trag činjenice da se radi o imovinskoj koristi ostvarenoj kaznenim djelima (čl. 337. st. 4 KZ97), ne predstavlja radnju u bankarskom poslovanju kojom se prikriva pravi izvor novca. Novac položen na račun u banci predstavljao bi tek prvi od tri stadija u kojima se odvija postupak pranja novca, odnosno tek je fizički ulazak gotovine kriminalnog podrijetla u bankarski sustav, a nedostaju stadij financijske transakcije, kojim se prikriva podrijetlo novca, te stadij integracije, kojim je „prljav“ novac postao legalan prihod. Prema tome, zaključuje VSRH, polaganje novca na račun u banci, a potom i njegovo podizanje, samo je korištenje banke kao pogodnog, sigurnog mjesta pohrane novca prije njegova daljnjeg korištenja i stoga ne čini obilježje djela iz čl. 279. st. 1. KZ97 za koje se te reते optuženici.⁵³ S druge strane može se smatrati da je i suprotno tumačenje moguće jer prema trenutno važećem zakonskom tekstu, prema kojem pranje novca čini onaj tko novac „uloži“, ipak može postojati razlika između ulaganja u novčarske tokove i korištenja nekog drugog sigurnog mjesta pohrane. Osim toga ako se i ne radi o pranju novca u financijskom poslovanju (stavak 5.), što je također moguće tumačenje, pitanje je nije li onda ipak riječ o stavku 1. ili 2. članka 265. No, u svakom slučaju, ne mislim da je tu potrebna izmjena bića djela, već se radi o pitanju tumačenja stavaka 1. i 2. članka 265. KZ-a.

---

⁵³ Iz odluke VSHR, I KŽ 625/13-6 od 28. svibnja 2015. Navedeno i u Garačić, A., *Kazneni zakon u sudskoj praksi*, Rijeka, 2016, str. str. 782. Tako i VSRH, I KŽ-751/07, 1116/08 i 509/10.

3. DODATNA ZAŠTITA SVIH RANJIVIH OSOBA TE UVOĐENJE „OSVETNIČKE PORNOGRAFIJE“ KAO POSEBNOG KAZNENOG DJELA KOJE ŠTITI ODNOS POVJERENJA

3.1. Progon po službenoj dužnosti kaznenog djela spolnog uznemiravanja (čl. 156. Kaznenog zakona)

Šestom je novelom redefinjirana i procesna pretpostavka progona kaznenog djela spolnog uznemiravanja iz čl. 156. KZ-a, i to na način da se za predmetno kazneno djelo briše odredba čl. 156. st. 3. KZ-a, kojom je propisan progon tog kaznenog djela po prijedlogu oštećenika za određenu kategoriju žrtava. Bio je potreban prijedlog za progon, osim ako je navedeno kazneno djelo bilo počinjeno prema osobi posebno ranjivoj zbog dobi, u kojem se slučaju kazneni progon poduzimao po službenoj dužnosti. Sukladno članku 47. stavku 1. Zakona o kaznenom postupku⁵⁴ prijedlog za progon mora se podnijeti u roku od tri mjeseca od dana kad je ovlaštena fizička ili pravna osoba saznala za kazneno djelo i počinitelja.

Dakle od stupanja na snagu šeste novele Kaznenog zakona kazneno djelo spolnog uznemiravanja progoni se po službenoj dužnosti. Sada su sve kategorije žrtava, što se tiče progona, izjednačene.⁵⁵

3.2. Proširenje kataloga kaznenih djela koja ne zastarijevaju teškim kaznenim djelom spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta (čl. 166. st. 2. Kaznenog zakona)

Nakon pažljivog razmatranja, sa sviješću da je nezastarijevanje kaznenog progona propisano samo za najteža kaznena djela, predloženo je i usvojeno proširenje kataloga kaznenih djela za koja kazneni progon ne zastarijeva, a koja su propisana u čl. 81. st. 2. KZ-a. Takvim se sada smatraju i teško kazneno djelo spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta, opisano u čl. 166. st. 2. KZ-a. Radi se o teškim oblicima spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta,

---

⁵⁴ NN br. 152/08, 76/09, 80/11, 91/12 – Odluka i Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17 i 126/19.

⁵⁵ Vlada RH za predsjednika Hrvatskog sabora, Klasa: 022-03/21-01/36, Ur. broj 50301-21/06-21-2 od 10. lipnja 2021., str. 5. Izvješće Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2020. godinu navodi: Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova broj je prijavljenih kaznenih djela spolnog uznemiravanja za 2016. godinu 36, za 2017. godinu 26, za 2018. godinu 49, za 2019. godinu 59, za 2020. godinu 64 (str. 55). Dostupno ovdje: https://sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2021-04-01/135301/IZVJESCE_RAD_PRAVOBRANITELJICE_RAVNOPRAVNOST-SPOLOVA_2020.pdf (pristup: 25. listopada 2021.).

kvalificiranim težom posljedicom, koja se sastoji u nanošenju teške tjelesne ozljede djetetu ili narušenju njegova tjelesnog ili emocionalnog razvoja, ili u trudnoći djeteta, ili u tome što je u djelu sudjelovalo više počinitelja, ili je djelo počinjeno nad posebno ranjivim djetetom, ili je počinjeno od bliske osobe ili od osobe s kojom dijete živi u zajedničkom kućanstvu, ili je počinjeno na osobito okrutan ili osobito ponižavajući način.

Nastavna je izmjena posljedično dovela i do sužavanja kataloga kaznenih djela iz čl. 82. st. 3. KZ-a (tijek zastare kaznenog progona koji propisuje katalog kaznenih djela za koja zastara počinje teći od punoljetnosti žrtve), kojim je ograničeno mirovanje zastare kaznenog progona za kazneno djelo iz čl. 166. st. 1. KZ-a. Predložene izmjene rezultirale su i izmjenama čl. 83. st. 2. KZ-a kojima se predlaže i nezastarijevanje izvršenja kazne u odnosu na teško kazneno djelo spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta iz čl. 166. st. 2. KZ-a.

Sukladno razmišljanju Radne skupine ovi gore opisani oblici teškog spolnog zlostavljanja djeteta, koji su kvalificirani težom posljedicom, toliko su teška djela da na dijete ostavljaju dugotrajne posljedice te nerijetko zahtijevaju cjeloživotna i posebna liječenja, što opravdava proglašavanje tih djela onima kod kojih nema zastare kaznenog progona.⁵⁶ Osim toga prema čl. 63. Ustava Republike Hrvatske država štiti materinstvo, djecu i mladež te stvara socijalne, kulturne, odgojne, materijalne i druge uvjete kojima se promiče ostvarivanje prava na dostojan život. Sukladno čl. 65. Ustava dužnost je svih da štite djecu i nemoćne osobe. Kako bi se ostvarilo pravo na dostojan život nakon proživljenog tako teškog kaznenog djela, od iznimne je važnosti omogućiti da vremenski period koji se osobi ostavlja na raspolaganju za prijavu kaznenog djela ne bude ograničen. Tim se izmjenama Republika Hrvatska pridružila krugu drugih država koje su ili ukinule zastarne rokove za kaznena djela spolnog zlostavljanja djece ili su ih dodatno produžile.⁵⁷

---

⁵⁶ Više o posljedicama seksualnog nasilja na djecu, oporavku, razlozima neprijavlivanja i rasprostranjenosti seksualnog nasilja nad djecom vidjeti: M. Mamula (ur.), *Seksualno nasilje nad i među djecom i mladima*. Zagreb: Ženska soba, 2020.

⁵⁷ Npr. u svibnju 2021. godine Španjolska je usvojila zakon kojim zastara za seksualno zlostavljanje djece počinje teći od navršene 35. godine života, a ne više 18. godine, i zastarni je rok 15 godina. U engleskom pravu najteži oblici seksualnog nasilja nad djecom ne zastarijevaju, u Srbiji je usvojen Zakon o posebnim mjerama za sprečavanje vršenja kaznenih djela protiv spolne slobode protiv maloljetnih osoba, kojim se ukida zastara za kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta, u Francuskoj je trenutno u postupku pooštavanje zastarnog roka za silovanje djeteta s 30 na 40 godina od punoljetnosti žrtve.

3.3. Kazneno djelo neprovođenja odluke za zaštitu dobrobiti djeteta i drugih ranjivih skupina – važna izmjena članka 173. Kaznenog zakona

Također, došlo je do vrlo važnih izmjena i dopuna kaznenog djela neprovođenja odluke za zaštitu dobrobiti djeteta iz članka 173. Kaznenog zakona radi preciziranja radnje u postupanju službene, odnosno odgovorne osobe koja predstavlja kazneno djelo, kao i širenja kaznenopravne zaštite zajamčene ovim člankom, koja je dosad bila ograničena na djecu, i na druge ranjive skupine osoba. Navedeno proširenje osoba koje se smatraju ranjivima za potrebe toga članka u skladu je i s nekim drugim odredbama KZ-a, npr. kaznenim djelom teškog ubojstva iz čl. 111. KZ-a. Zasiurno je to u skladu i s gore spomenutim čl. 65. Ustava. Vrijedi podsjetiti kako je prilikom donošenja KZ-a iz 2011. godine ukinuta t. 1. čl. 91. KZ97 (ubojstvo djeteta ili maloljetne osobe). Kako je i napisano u obrazloženju pri donošenju tog novog Kaznenog zakona, odnosno uz komentar čl. 111.⁵⁸ Kaznenog zakona, stupnjevanje ljudskih života prema vrijednosti osobe, što uključuje i vrednovanje prema starosti žrtve, strano je kaznenom pravu. Ono je i u suprotnosti s Ustavom Republike Hrvatske, koji u članku 21. stavku 1. jamči jednako pravo na život svakom ljudskom biću. Sukladno tomu promijenjen je i naslov tog kaznenog djela tako da obuhvaća zaštitu svih ranjivih skupina, ali i da naglasi važnost provođenja odluka koje su donesene u svrhu zaštite dobrobiti djeteta i drugih ranjivih skupina. Ujedno se naglašava važnost postupanja po pravilima struke, što je i karakteristika kaznenih djela koja su posebno propisana i za neke druge profesije, npr. liječničku, u čl. 181. KZ-a (nesavjesno liječenje).

Dakle, naslov članka i opis ovog kaznenog djela sada glasi:

Neprovođenje odluke za zaštitu dobrobiti djeteta i drugih ranjivih skupina ili postupanje protivno pravilima struke

(1) Tko ne provodi, spriječi ili onemogući provođenje odluke za zaštitu dobrobiti djeteta i drugih ranjivih osoba zbog njihove dobi, teške tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće, koju je odredio sud, centar za socijalnu skrb ili državno tijelo, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Službena osoba na radu u ustanovi ili državnom tijelu ili odgovorna osoba u obavljanju javne ovlasti koja ne provodi odluke suda ili državnih tijela za zaštitu djeteta i druge ranjive osobe zbog njihove dobi, teške tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće pa zbog toga bude ugroženo zdravlje ili razvoj djeteta, odnosno zdravlje i dobrobit ranjive osobe kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

---

⁵⁸ Turković, K. et al. Komentar Kaznenog zakona, Narodne novine, Zagreb, 2013, str. 164.

(3) Službena osoba na radu u ustanovi ili državnom tijelu ili odgovorna osoba u obavljanju javne ovlasti koja pravodobno ne ispunjava zakonske obveze ili očito ne postupa po pravilima struke u zaštiti djeteta i druge ranjive osobe zbog njihove dobi, teške tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće pa zbog toga bude ugroženo zdravlje ili razvoj djeteta, odnosno zdravlje i dobrobit ranjive osobe kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(4) Ako je kazneno djelo iz stavka 2. i 3. ovoga članka počinjeno iz nehaja, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do jedne godine.

(5) Počinitelj koji omogući provođenje odluke iz stavka 1. ovoga članka prije započinjanja kaznenog postupka, može se osloboditi kazne.

St. 1. dopunjen je u odnosu na postojeći tekst na način da se inkriminira činjenje i nečinjenje, dakle neprovođenje, sprječavanje ili onemogućavanje provođenja odluke suda, centra za socijalnu skrb ili državnog tijela za zaštitu dobrobiti djeteta, ali i drugih osoba koje su ranjive zbog svoje dobi, teške tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće.

Stavci 2. i 3. predstavljaju razdvajanje dosadašnjeg stavka 2. u dvije smislene cjeline.⁵⁹ Tako se u st. 2. inkriminira postupanje službene osobe na radu u ustanovi ili državnom tijelu ili odgovorne osobe u obavljanju javne ovlasti koje predstavlja neprovođenje odluka suda ili državnih tijela za zaštitu djeteta i druge ranjive osobe zbog njihove dobi, teške tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće. U st. 3. inkriminira se pak postupanje službene osobe na radu u ustanovi ili državnom tijelu ili odgovorne osobe u obavljanju javne ovlasti koja pravodobno ne ispunjava zakonske obveze ili očito ne postupa po pravilima struke u zaštiti djeteta i druge ranjive osobe zbog njihove dobi, teške tjelesne ili duševne smetnje ili trudnoće. Djelo je također propisano kao materijalni delikt s obzirom na to da biće kaznenog djela obuhvaća i nastup posljedice, koja se sastoji u ugroženom zdravlju ili razvoju djeteta, odnosno ugroženom zdravlju i dobrobiti ranjive osobe. Stavci 4. i 5. nisu smisljeno izmijenjeni u odnosu na dosad važeće stavke 3. i 4. predmetnog članka.

U prethodnom podnaslovu istaknuta je već važnost zaštite djece, no sada je jasno da su važne zaštićene skupine sve ranjive skupine, osobe s invaliditetom, starije osobe. Time je, po mišljenju autorice, ukinuta jedna od nelogičnosti koje vladaju u području međunarodno priznatih ljudskih prava oživotvorenih i u KZ-u. Sve ranjivije skupine, kao što su starije osobe, djeca i osobe s invaliditetom, zahtijevaju od društva povećanu zaštitu njihovih prava i interesa, uz uvažavanje dodatnih razlika unutar tih samih skupina. Za razliku od drugih ranjivih društvenih skupina, prava starijih osoba nisu posebno kodificirana u međunarodnom pravu – nedostaje posebna konvencija Ujedinje-

---

⁵⁹ Prijedlog zakona, str. 19.

nih naroda. Naime djeca⁶⁰ i osobe s invaliditetom⁶¹ imaju svoju konvenciju na razini UN-a. Time je ujedno i eksplicite priznata činjenica da dokumenti koji reguliraju opća ljudska prava nisu u potpunosti primjereni za zaštitu prava i interesa određenih ranjivih društvenih skupina. Unatoč ponovljenim zahtjevima za njezino donošenje, starije osobe i dalje čekaju svoju konvenciju. Zaštita prava i interesa starijih osoba dosad nije u dovoljnoj mjeri prepoznata ni od strane kreatora politika ni od strane pravne zajednice, i to ne samo u Republici Hrvatskoj nego i širom svijeta,⁶² iako je zaštita ljudskih prava garantirana svim dobnim skupinama. Upravo stoga tu izmjenu članka 173. Kaznenog zakona vrijedi posebno pozdraviti.

Valja još istaknuti kako je djelo iz stavka 1. ovog članka, koji se tiče neprovođenja odluke za zaštitu dobrobiti djeteta i drugih ranjivih skupina, moguće počinuti samo iz namjere, dok je postupanje protivno pravilima struke kako je regulirano u stavcima 2. i 3. ovog članka moguće počinuti i iz nehaja. Valja također naglasiti kako je u stavku 1. riječ o formalnom kaznenom djelu, dok se za kažnjavanje ponašanja suprotnog pravilima struke traži nastup posljedice – „pa zbog toga bude ugroženo zdravlje ili razvoj djeteta, odnosno zdravlje i dobrobit ranjive osobe“. Ako nema te posljedice, nema ni kaznenog djela.

3.4. Zluporaba snimke spolno eksplicitnog sadržaja (novi članak 144.a Kaznenog zakona)

Ovim izmjenama i dopunama u Kazneni se zakon uvodi novo kazneno djelo zluporabe snimke spolno eksplicitnog sadržaja, opisano u novom članku 144.a KZ-a. Iako se uobičajio izričaj za to djelo „osvetnička pornografija“, izbjegnuto je korištenje tog pojma u opisu kaznenog djela.⁶³ Osim toga motiv

---

⁶⁰ Konvencija o pravima djeteta, NN MU, br. 12/93.

⁶¹ Konvencija o pravima osoba s invaliditetom, NN MU, br. 6/07, 5/08.

⁶² Više u Roksandić Vidlička, S., Šikoronja, S., *Pravna zaštita starijih osoba, osobito s duševnim smetnjama, iz hrvatske perspektive: Zašto nam je potrebna konvencija UN-a o pravima starijih osoba*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 38, no. 3, 2017, str. 1101–1129, str. 1101–1102.

⁶³ Za regulaciju ovog kaznenog djela u komparativnim sustavima v. Maia, K, *The Legal Implications and Remedies Concerning Revenge Porn and Fake Porn: A Common Perspective*, *Sexuality & Culture*, 24, 2020, Springer, str. 2079–2097. <https://doi.org/10.1007/s12119-020-09738-0>; Beyens, J., & Lievens, E. *A legal perspective on the non-consensual dissemination of sexual images: Identifying strengths and weaknesses of legislation in the US, UK and Belgium*. *International Journal of Law, Crime and Justice*, 47, 2016, str. 31–43.; Delfino, R., *Pornographic deepfakes—revenge porn’s next tragic act—the case for federal criminalization*, (2019). Autorica ovdje zahvaljuje svojim seminaristima, posebice Matiju Jukiću i Donateli Liović iz akademske godine 2020./2021., koji su pružili pomoć u istraživanju regulacije ovog djela u poredbenim zakonodavstvima.

osvete kao cilj i ne nalazi se u njegovu opisu, naglasak je na zaštiti povjerenja i postojanju pristanka.

Temeljnim oblikom ovog kaznenog djela sankcionira se onaj tko zloruporabi odnos povjerenja i bez pristanka snimane osobe učini dostupnim trećoj osobi snimku spolno eksplicitnog sadržaja koja je snimljena uz pristanak te osobe za osobnu uporabu i na taj način povrijedi njezinu privatnost. Nastavno, ovim se kaznenim djelom u st. 2. inkriminira i onaj tko uporabom računalnog sustava ili na drugi način izradi novu ili preinači postojeću snimku spolno eksplicitnog sadržaja i tu snimku uporabi kao pravu te time povrijedi privatnost osobe na toj snimci. Kvalificirani oblik propisan je kada počinitelj opisano kazneno djelo počini putem računalnog sustava ili mreže i na taj ga način učini dostupnim većem broju osoba. Dakle članak 144.a KZ-a glasi:

Zlouporaba snimke spolno eksplicitnog sadržaja

(1) *Tko zloruporabi odnos povjerenja i bez pristanka snimane osobe učini dostupnim trećoj osobi snimku spolno eksplicitnog sadržaja koja je snimljena uz pristanak te osobe za osobnu uporabu i na taj način povrijedi privatnost te osobe, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.*

(2) *Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko uporabom računalnog sustava ili na drugi način izradi novu ili preinači postojeću snimku spolno eksplicitnog sadržaja i tu snimku uporabi kao pravu te time povrijedi privatnost osobe na toj snimci.*

(3) *Tko kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počini putem računalnog sustava ili mreže ili na drugi način zbog čega je snimka postala dostupna većem broju osoba, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.*

(4) *Kazneno djelo iz stavka 1., 2. i 3. ovoga članka progoni se po prijedlogu.*

(5) *Snimke i posebne naprave kojima je počinjeno kazneno djelo iz ovoga članka će se oduzeti.*

Kao što je vidljivo iz opisa ovog kaznenog djela, djelo je propisano kao materijalno kazneno djelo, kod kojeg treba utvrditi nastup posljedice koja se sastoji u povredi privatnosti. Ako takve posljedice nema, nema ni kaznenog djela. U svakom slučaju, tim se djelom, kako je opisano, štiti odnos povjerenja. Ako ga nema i oštećenik se u odnosu na počinitelja ne nalazi u odnosu povjerenja, ovo kazneno djelo neće moći doći u obzir za gonjenje. Zaštita povjerenja vidljiva je i u činjenici da se kumulativno traži i nepostojanje pristanka snimane osobe da učini dostupnim trećoj osobi snimku spolno eksplicitnog sadržaja.

Stavkom 2. inkriminira se onaj tko uporabom računalnog sustava ili na drugi način izradi novu ili preinači postojeću snimku spolno eksplicitnog sadržaja i tu snimku uporabi kao pravu te time povrijedi privatnost osobe na toj snimci. Time se štiti privatnosti osobe i njezina dostojanstva, što opravdava smještenost ovog djela u glavu Kaznenog zakona koja štiti privatnost (Glava XIV).

Stavkom 3. ovoga članka strože se kažnjava počinitelj kada je djelo iz st. 1. i 2. čl. 144.a postalo pristupačno većem broju ljudi, odnosno kada je počinitelj kazneno djelo počinio putem računalnog sustava ili mreže ili na drugi način.

Kako je i navedeno u obrazloženju tog članka, to se kazneno djelo progoni po prijedlogu oštećenika (st. 4.). U stavku 5. posebno se propisuje oduzimanje snimki i posebnih naprava kojima je počinjeno to kazneno djelo. Iako bi te snimke mogle biti oduzete i sukladno općim odredbama o oduzimanju predmeta (čl. 79. KZ-a), *ratio* te odredbe jest sprječavanje novih potencijalnih povreda privatnosti daljnjim činjenjem dostupnih snimki iz toga članka trećim osobama.⁶⁴

Što je odnos povjerenja, odnosno snimka spolno eksplicitnog sadržaja, nije regulirano KZ-om u čl. 87., bez navođenja, barem primjerice, što bi oni obuhvaćali.⁶⁵ Jednako tako, postaviti će se pitanje što odnos povjerenja u kontekstu tog članka znači, kad odnos nastaje ili prestaje. U tumačenju se svakako polazi od značenja riječi u običnom govoru.

Što se tiče pojma „spolno eksplicitni sadržaj“, on bi, prema mojem mišljenju, trebao obuhvatiti istinitu, preinačenu ili novu snimku intimnih dijelova tijela, spolnog odnošaja ili s njim izjednačene spolne radnje, stvarnog ili hinjenog (odglumljenog).

Pitanje je hoće li u tumačenju odnosa povjerenja pomoći tumačenje tog pojma kod drugih kaznenih djela kod kojih se „povjerenje“ eksplicite navodi, ali koja ipak u većini štite povrede drugih pravnih dobara, kao npr. čl. 240. (zlouporaba povjerenja), čl. 246. (zlouporaba povjerenja u gospodarskom poslovanju), čl. 185. st. 5. KZ-a (krivotvorenje lijekova ili medicinskih proizvoda). Povjerenje koje se u navedenim člancima spominje vezano je prvenstveno uz obavljanje profesionalne djelatnosti počinitelja, osim što je čl. 240. KZ-a ipak šire postavljen. Može zasigurno pomoći tumačenje tog pojma u okviru počinjenja kaznenog djela teškog ubojstva iz čl. 111. stavka 1. (ubojstvo na okrutan ili podmukao način). Pitanje kvalifikacije podmuklosti kada se radi o ubojstvu na spavanju taj zahtjev ograničava na bliske osobe, članove obitelji, bračne drugove „(dakako ako između njih postoji odnos povjerenja), no nije isključen ni kod ostalih osoba ako između počinitelja i žrtve postoji odnos povjerenja“.⁶⁶ U svakom je slučaju taj pojam širi (ili ponegdje uži) od pojma bliske osobe. koji je posebno definiran u čl. 89. st. 9. KZ-a.

---

⁶⁴ Prijedlog zakona, str. 18.

⁶⁵ Vidjeti o alternativnim pojmovima u Šepec, M., *Revenge Pornography or Non-Consensual Dissemination of Sexually Explicit Material as a Sexual Offence or as a Privacy Violation Offence*, International Journal of Cyber Criminology, vol 13, issue 2, July – December 2019, str. 426.

⁶⁶ Derenčinović, D., *Kaznena djela protiv života i tijela*, u: Cvitanović, L. et al. Kazneno pravo, Posebni dio, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2018, str. 78.

U svakom slučaju, uvođenjem tog kaznenog djela u hrvatski Kazneni zakon, Republika Hrvatska pridružila se onim državama koje eksplicite posjeduju posebno kazneno djelo koje regulira tu materiju i ne podvode ga pod druga,⁶⁷ već postojeća kaznena djela dovoljno široko propisana da obuhvate i neke segmente „osvetničke pornografije“. Neka od posebno reguliranih kaznenih djela u komparativnom zakonodavstvu ne traže postojanje odnosa povjerenja, što traži Republika Hrvatska. Da je primjerice teško sramoćenje ostalo kao kazneno djelo u Kaznenom zakonu,⁶⁸ neke bi radnje iz novog članka 144.a Kaznenog zakona bile podvedive i pod to djelo. U Nizozemskoj se primjerice osvetnička pornografija goni i kao kleveta, odnosno teško sramoćenje (*smaad* ili *smaadschrift, laster*).

Može se raspravljati i je li je podvođenje osvetničke pornografije bilo moguće, osim kroz primjenu kaznenih djela protiv časti i ugleda, i kroz tumačenje čl. 144 KZ-a, neovlaštenog slikovnog snimanja, no kako je naglasak zaštite stavljen na odnos povjerenja i postajanje pristanka za snimku, ali ne i za dijeljenje snimki spolno eksplicitnog sadržaja neželjenim osobama, bilo je potrebno pristupiti izradi i donošenju novog posebnog kaznenog djela.

Dakle propisivanje postojanja odnosa povjerenja u opisu bića ovog posebnog kaznenog djela valja smatrati dobrim rješenjem kad se ima u vidu funkcija kaznenog prava *ultima ratio*. Jednako tako, nakon što se došlo do zaključka da postojeća kaznena djela ipak ne štite od ponašanja koje je hrvatski zakonodavac želio zaštititi ovi novim kaznenim djelom iz članka 144.a KZ-a, pristupilo se izradi ove nove odredbe.

---

⁶⁷ Npr. tako je došlo do izmjena u Engleskoj i Walesu, i to u čl. 33.–35. *Criminal Justice Act* (2015), Sjevernoj Irskoj (2016) u *Justice Act Northern Ireland* (čl. 51.–53.), Italiji (čl. 612. Kaznenog zakona; uveden je tzv. Codice rosso), Francuskoj (izmjenom čl. 226-2 Kaznenog zakonika), Španjolskoj (čl. 197. st. 7. Kaznenog zakona). Vidjeti i čl. 143. st. 4. slovenskog Kaznenog zakona. Za suprotno v. Njemačka (para 201a StGB, koji regulira djelomično, ali ne eksplicite tu materiju). No kako navodi Garza, cit. i u Šepec (ibid., bilj. 65), u prosincu 2015. njemački Savezni sud (Bundesgerichtshof, BGH) potvrdio je raniju presudu regionalnog suda u Koblenzu koja je presudila da muškarac nije imao pravo držati intimne fotografije svoje bivše ljubavnice samo zato što je ona pristala na njihovo uzimanje. Fotografu je naređeno da izbriše sve fotografije na kojima se vidi njegova bivša ljubavnica gola, gotovo gola, u donjem rublju ili prije, tijekom ili nakon spolnog odnosa. Sud je međutim naložio da može zadržati njezine fotografije na kojima je odjevena i u svakodnevnim situacijama, uz obrazloženjem da takve slike ne mogu narušiti njezin ugled. Garza, F. *Germany just made it a lot more complicated to keep nude photos of your ex*. Quartz, December 23, 2015.

⁶⁸ Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, NN 126/19 od 24. 12. 2019., koji je stupio na snagu 1. 1. 2020., člankom 11. kazneno djelo teškog sramoćenja se briše. Kritički o tome u: Maršavelski, A., Juras, D., *Kritička analiza prijedloga pete novele Kaznenog zakona*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 26, broj 2/2019, str. 529–559. str. 537–541.

Valja ipak reći kako u praksi može doći u pitanje na koji način učinkovito i dovoljno brzo oduzeti snimku spolno eksplicitnog sadržaja kada je ona distribuirana u digitalnom obliku, kada je ona na internetu, objavljena putem neke domene, pogotovo ako ona nema sjedište u Republici Hrvatskoj. Međutim to je problem u odnosu na sve inkriminirajuće sadržaje na internetu, kao što je npr. javno poticanje na terorizam.⁶⁹ U odnosu na potonje na razini EU-a donesena je Uredba⁷⁰ kojom se regulira skidanje takvih sadržaja s interneta. Rok za njezinu provedbu jest 2022. Ostaje za vidjeti hoće li se predlagatelj provedbenog akta u Republici Hrvatskoj (može se očekivati da to bude Ministarstvo unutarnjih poslova) ograničiti samo na uklanjanje terorističkog sadržaja ili će zahvat biti i širi.

Što se tiče oduzimanja predmeta, mišljenja smo kako posebna odredba o oduzimanju snimke (čl. 144.a st. 5.) ima dodanu vrijednost i smislena je cjelina obuhvaćena svim oblicima počinjenja ovog djela jer snimka nije nužno nastala kao posljedica kaznenog djela, stoga nije predmet koji se po općim odredbama oduzima obligatorno, već je naknadno, kada dođe do zlouporabe povjerenja, ona je sredstvo počinjenja, koje bi se po općim odredbama moglo oduzeti.

3.5. Proširenje kruga bliskih osoba sadašnjim ili bivšim partnerom u intimnoj vezi

Nadalje, u čl. 87. st. 9. KZ-a proširuje se krug bliskih osoba na način da su značenjem izraza „bliske osobe“ obuhvaćeni i sadašnji ili bivši partner u intimnoj vezi. Propisivanje da se sadašnji ili bivši partner u intimnoj vezi smatra bliskom osobom, a da se pritom ne mora raditi o osobama koje su povezane ili su bile povezane brakom, životnim partnerstvom, izvanbračnom zajednicom ili neformalnim životnim partnerstvom niti se mora raditi o osobama koje imaju zajedničko dijete ili koje žive u zajedničkom kućanstvu rezultirat će snažnijom kaznenopravnom zaštitom navedene kategorije osoba. U svakom slučaju, snažnija se zaštita očekuje. Time se omogućuje i kažnjavanje počinitelja određenih kaznenih djela (npr. tjelesne ozljede, prijetnje) na štetu tih osoba za kvalificirani oblik kaznenog djela ili kroz činjenicu da će se kazneni progon

---

⁶⁹ Roksandić Vidlička, Mamić, *Zlouporaba društvenih mreža u javnom poticanju na nasilje i mržnju i širenju lažnih vijesti: potreba transplantiranja njemačkog zakona o jačanju provedbe zakona na društvenim mrežama?* Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 25, broj 2/2018, str. 329–357.

⁷⁰ Regulation (EU) 2021/784 on addressing the dissemination of terrorist content online, Official Journal L 172, 17. svibanj 2021. Uredba se primjenjuje na sve pružatelje usluga internetskog udomljavanja koji nude usluge u EU-u. Detaljnije vidjeti u: Wahl, T., *Regulation Addressing the Dissemination of Terrorist Content Passed*, EUCRIM, 7. srpnja 2021.

poduzimati po službenoj dužnosti, što dosad nije bio slučaj (npr. kod kaznenog djela tjelesne ozljede, prisile).⁷¹ To je proširenje bilo potrebno iz razloga što se, osim nasilnog ponašanja koje se događa između osoba koje se nalaze u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici, formalnoj i neformalnoj zajednici životnog partnerstva i obiteljskoj zajednici, nasilje događa i među osobama (partnerima) koje jesu ili su bile u intimnoj partnerskoj vezi ili emocionalnoj vezi, a koje ne žive ili nisu živjele u bilo kakvoj formalnoj ili neformalnoj zajednici ili zajedničkom kućanstvu, odnosno bez obzira na to žive li ili jesu li živjeli žrtva i nasilnik u istom prebivalištu.⁷²

Tim proširenjem kruga bliskih osoba sadašnjim ili bivšim partnerom u intimnoj vezi Republika Hrvatska uskladila je Kazneni zakon sa zahtjevima međunarodnih dokumenata koji je obvezuju, konkretno sa zahtjevima Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija).⁷³ Člankom 3. točkom b. Istanbulske konvencije propisuje se da *“nasilje u obitelji označava sva djela tjelesnog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja koja se događaju u obitelji ili kućanstvu ili između bivših ili sadašnjih bračnih drugova ili partnera, neovisno o tome dijeli li počinitelj ili je dijelio isto prebivalište sa žrtvom“*.

4. SIGURNOSNE MJERE – „MOŽE“ POSTAJE „ĆE“, UZ UTVRĐIVANJE UVJETA (VISOKE) OPASNOSTI; UZ UVJETNU OSUDU I DRUGA OBVEZA IZREČENA SIGURNOSNOM MJEROM

Nakon analize određene sudske prakse odlučilo se pristupiti promjenama KZ-a kako bi izricanje sigurnosnih mjera ostvarilo svrhu njihova uvođenja u KZ, odnosno kako bi se uklonile i neke tehničke nedorečenosti. U čl. 56. st. 4. KZ-a (uvjetna osuda) izričito se sada propisuje da sud osuđeniku uz uvjetnu osudu može odrediti i drugu obvezu izrečenu sigurnosnom mjerom. Naime primijećeno je i kako je sudska praksa otišla u smjeru odbijanja prijedloga za opoziv uvjetne osude sa sigurnosnom mjerom u slučajevima kada se sigurnosna mjera ne provodi jer osuđeniku opoziv uvjetne osude nije uvjetovan i izvršenjem obveze iz sigurnosne mjere. Ujedno je primijećeno kako bi sudovi u presudama propustili navesti da će se uvjetna osuda opozvati ukoliko se

---

⁷¹ Prijedlog Zakona (Vlada), str. 16.

⁷² Više u: Izvješće o radu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2020. godinu, https://www.prs.hr/application/images/uploads/IZVJESCE_O_RADU_2020_Pravobranit.pdf.

⁷³ Zakon o potvrđivanju Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, Narodne novine, Međunarodni ugovori 3/18.

osuđenik ne podvrgne provođenju sigurnosne mjere ili krši obvezu koja mu je određena sigurnosnom mjerom uz uvjetnu osudu, odnosno da će se u takvim slučajevima kazna izvršiti. Budući da to nije bilo navedeno u uvjetnoj osudi i da osuđenik ne bi bio upoznat s pravnim posljedicama nepridržavanja izrečenih sigurnosnih mjera uz uvjetnu osudu, sudska praksa bila je mišljenja da bi eventualna odluka suda o izvršavanju kazne zatvora zbog neizvršavanja sigurnosne mjere mogla dovesti do povrede Kaznenog zakona na štetu osuđenika.⁷⁴

Iako je iz godišnjih izvješća o radu državnih odvjetništava⁷⁵ razvidan porast izricanja sigurnosnih mjera od strane sudova u razdoblju od posljednjih pet godina, navedeni podaci odnose se na ukupnost sigurnosnih mjera. Točnije, statistički podaci za sigurnosne mjere koje su relevantne u kontekstu ove šeste novele Kaznenog zakona (obvezni psihosocijalni tretman (čl. 70. KZ-a), udaljenje iz zajedničkog kućanstva (čl. 74. KZ-a)) nisu zasebno iskazani, dok podaci o izrečenim sigurnosnim mjerama zabrane obavljanja određene dužnosti i djelatnosti upućuju na značajan pad broja slučajeva izricanja te sigurnosne mjere u promatranom razdoblju (2016. godine 37 mjera, 2017. 16 mjera, 2018. 17 mjera, 2019. 12 mjera, 2020. 7 mjera). Velik porast broja slučajeva izrečenih „ostalih sigurnosnih mjera” u 2020. godini (267) objašnjava se porastom izricanja sigurnosne mjere zabrane približavanja, uznemirivanja ili uhođenja iz čl. 73. Kaznenog zakona.

Premda se u Godišnjem izvješću o radu državnih odvjetništava za 2020.⁷⁶ navodi kako državna odvjetništva, upravo radi pojačane zaštite žrtve, sve učestalije predlažu izricanje i sigurnosnih mjera obveznog psihosocijalnog tretmana iz članka 70. Kaznenog zakona, kao i sigurnosnih mjera obveznog udaljenja iz zajedničkog kućanstva iz članka 74. Kaznenog zakona, naročito počiniteljima kaznenih djela nasilja u obitelji iz članka 179.a, nametljivog ponašanja iz članka 140. Kaznenog zakona, odnosno kaznenih djela povrede djetetovih prava iz članka 177. Kaznenog zakona, navedeno nije vidljivo iz predmetne tablice, koja pokazuje broj izrečenih sigurnosnih mjera zaključno s krajem 2020. godine navođenjem kategorije „druge sigurnosne mjere”.⁷⁷

---

⁷⁴ Prijedlog Zakona, st. 14. Jednako tako, za načelo zabrane dvostrukog vrednovanja opoziva uvjetne osude vidjeti Cvitanović, L., Glavić, I., *Kritički o pojedinim aspektima problematike uvjetne osude i nužnost njezine revitalizacije u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 18, broj 1/2011, str. 83–111, str. 92.

⁷⁵ Svi dostupni ovdje: <http://www.dorh.hr/Default.aspx?sec=645> (pristup: 26. listopada 2021.).

⁷⁶ Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, *Izvješće o radu državnih odvjetništava u 2020. godini*, dostupno ovdje: <http://www.dorh.hr/Default.aspx?sec=645> (pristup: 26. listopada 2021.).

⁷⁷ *Ibid.*, str. 47.

Broj izrečenih sigurnosnih mjera⁷⁸

Godina	Obvezno liječenje od ovisnosti	Obvezno psihijatrijsko liječenje	Zabrana obavljanja određene dužnosti ili djelatnosti	Zabrana upravljanja motornim vozilom	Druge sigurnosne mjere	Ukupno
2016.	236	120	37	121	44	558
2017.	244	132	16	104	55	551
2018.	289	143	17	107	79	635
2019.	320	155	12	111	79	677
2020.	321	220	7	71	267	886

Navedeno je, među ostalim, i ponukalo Radnu skupinu na određene prijedloge izmjena i dopuna Kaznenog zakona.⁷⁹

Tako se u članku 70. stavku 1. Kaznenog zakona sada propisuje obvezno izricanje sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana, uz zadržavanje uvjeta opasnosti počinitelja da će počinuti isto ili slično djelo. Dakle riječ „može“ zamijenjena je riječju „će.“ Zadržavanjem uvjeta opasnosti ostvaruje se svrha sigurnosne mjere, koja se i dalje ogleda u otklanjanju uvjeta koji omogućavaju ili poticajno djeluju na počinjenje novog kaznenog djela, a čije izricanje doprinosi ostvarenju specijalne prevencije počinitelja.

Propisivanjem obveznog izricanja te sigurnosne mjere kada postoji opasnost, koja se procjenjuje u vremenu izricanja presude, pokazuje se opravdanim kada se uzmu u obzir ostale sigurnosne mjere propisane Kaznenim zakonom, kod kojih je, kada je utvrđeno postojanje opasnosti od počinjenja kaznenog djela koje se može očekivati, izricanje propisano kao obvezno (kao obvezno psihijatrijsko liječenje, liječenje od ovisnosti).

Jednako tako, u članku 74. stavku 1. Kaznenog zakona propisuje se obvezno izricanje sigurnosne mjere udaljenja iz zajedničkog kućanstva, uz zadržavanje uvjeta visokog stupnja opasnosti da bi bez provođenja te sigurnosne mjere počinitelj mogao ponovno počinuti nasilje prema članu zajedničkog kućanstva.

Valja istaći kako se, po mojem mišljenju, kod propisivanja obligatornog izricanja u odnosu na sve sigurnosne mjere, uz zadržavanje uvjeta opasnosti, ne radi samo o izmjeni tehničke prirode, jer su sada sudovi obvezni izricati

⁷⁸ Ibid., str. 46.

⁷⁹ Vidjeti ovdje za uređenje sustava kazni u Kaznenom zakonu iz 2011., Turković, K., Maršavelski, A., *Reforma sustava kazni u Novom kaznenom zakonu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 19, broj 2/2012, str. 795–817.

sigurnosnu mjeru uz postojanje uvjeta opasnosti, dakle zakonski tekst glasio je „može,“ a sada „će.“ No u praksi ipak, čini se, neće doći do većih promjena, jer su se, prema raspoloživim podacima, te mjere izricale kada bi se utvrdilo postojanje opasnosti u trenutku izricanja presude.

Izmjene sigurnosne mjere zaštitnog nadzora po punom izvršenju kazne zatvora iz članka 76. Kaznenog zakona reagirale su na više problema. Dosad se ta sigurnosna mjera primjenjivala *ex lege*, odnosno nije se izricala pravomoćnom presudom, već se primjenjivala po sili zakona u situacijama kad su bili ispunjeni zakonski uvjeti (u pogledu vrste kaznenog djela, visine i vrste izrečene kazne i izostanka uvjetnog otpusta). Radi se o jedinoj takvoj mjeri u Kaznenom zakonu, a obzirom na to da je ne izriče sud pravomoćnom presudom, njezino kršenje nije bilo moguće sankcionirati kroz kazneno djelo neizvršenja sudske odluke iz članka 311. stavka 2. Kaznenog zakona.⁸⁰ Naime kako je stavak 2. članka 311. bio proširen prilikom donošenja Kaznenog zakona iz 2011. svim sigurnosnim mjerama, dok je iz bića djela brisano kršenje obveza izrečenih uz zaštitne mjere ili obuhvaćenih pravnim posljedicama osude, bilo je potrebno napraviti i to usklađenje.⁸¹

Ovim izmjenama i dopunama Kaznenog zakona propisano da i ovu sigurnosnu mjeru počinitelju izriče sud. No opasnost se kod ove sigurnosne mjere presumira zbog vrste kaznenog djela ili visine izrečene kazne. S obzirom na to da sudu u trenutku donošenja presude za neko od kaznenih djela iz čl. 76. st. 1. KZ-a nije poznato hoće li osuđeniku biti odobren uvjetni otpust, ta se sigurnosna mjera izriče pod uvjetom da kazna bude u potpunosti izdržana jer osuđeniku nije odobren uvjetni otpust. Time će se također omogućiti kazneni progon za kazneno djelo neizvršenja sudske odluke onog osuđenika koji krši tu sigurnosnu mjeru. Oko nove sigurnosne mjere iz članka 76. KZ-a rasprava se na Radnoj skupini vodila oko toga koji je sud izriče, a koji kontrolira. Zaključeno je da će mjeru izreći raspravni sud, a njezino izvršenje kontrolirati sud izvršenja, što je eksplicitno i propisano u stavku 5. ove mjere.

Druuga važna novina kod te posljednje mjere odnosi se na obvezu suda izvršenja da po proteku prve godine od početka provedbe zaštitnog nadzora i potom najmanje jednom godišnje preispita potrebu njegova daljnjeg provođenja i o tome donese rješenje. Na prijedlog nadležnog tijela za probaciju ili osuđenika to preispitivanje može se učiniti i prije, ali ne prije proteka šest mjeseci od posljednjeg preispitivanja. Sud može obustaviti provedbu zaštitnog nadzora ako ima razloga vjerovati da osuđenik neće ponovno počiniti kazneno djelo iz čl. 76. st. 1. i bez njegova daljnjeg provođenja. U stavku 4. predmetnog član-

---

⁸⁰ O kritici tog djela vidjeti Cvitanović i Glavić, bilješka 75. No vrijedi podsjetiti da nema ovog kaznenog djela ako je kršenje obveze dovelo do primjene članka 55. stavka 8. ili članka 58. stavka 5. Kaznenog zakona.

⁸¹ V. Turković, K. et. al. Komentar Kaznenog zakona, Narodne novine, 2013, str. 387.

ka, kojim se propisuje trajanje sigurnosne mjere, sada se propisuje da vrijeme provjeravanja traje od jedne do tri godine, osim ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno na štetu djeteta, kada vrijeme provjeravanja traje od jedne do pet godina.⁸²

5. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

U ovom su članku iznesene najvažnije, suštinske izmjene i dopune Kaznenog zakona učinjene putem šeste novele Kaznenog zakona iz srpnja 2021. godine. Kako je tom novelom u Kazneni zakon prvi put uveden pojam virtualnih valuta, a i kazneno djelo zlouporabe snimke spolno eksplicitnog sadržaja, te je dodatno zaštićen odnos povjerenja, odnosno ranjive osobe, kroz izmjene određenih kaznenih djela, ali i uvjeta izricanja sigurnosnih mjera, promjena rokova zastare, odnosno brisanja gonjenja po prijedlogu oštećenika, bitno je naglasiti koliko je važno tumačenje određenih pojmova i čemu u budućnosti represivni aparat mora pokloniti pažnju kako bi izmjene i dopune ostvarile svoju svrhu donošenja.

Jasno je kako Republika Hrvatska mora ispunjavati svoje obveze koje proizlaze iz članstva u EU-u. U njih ulaze i obveze transponiranja odredaba direktiva EU-a. No potrebno je prije transponiranja napraviti i analizu što je sve i kako potrebno transponirati, što je prilikom donošenja ove šeste novele i učinjeno. Dakle prije transponiranja Direktive (EU) 2019/713 i Direktive (EU) 2017/541 u hrvatski Kazneni zakon, provjere usklađenosti s Direktivom (EU) 2018/1673 te usklađenja Kaznenog zakona s izmjenama i dopunama članka 8. Rimskog statuta Međunarodnoga kaznenog suda, Radna je skupina o tome vodila računa.

Izabrana Odluka Ustavnog suda o privremenom zamrzavanju imovine koja je služila za kupnju kriptovaluta (jedina postojeća prema mojem saznanju), koju sam odlučila navesti u ovom članku, pokazuje s koliko ćemo se problema susretati u praksi prilikom gonjenja kaznenih djela povezanih s virtualnim valutama. Ali Kazneni zakon mora ići u korak s vremenom te sada i izrijekom navesti kako se bezgotovinskim instrumentom plaćanja smatraju pokretne stvari, isprave i računalni podaci. U svakom slučaju on svakako ulazi u imovinu.

Treba pozdraviti izmjene i dopune iz ove šeste novele koje dodatno štite odnos povjerenja i postojanje pristanka kao odnosa kojim i Kazneni zakon, kao *ultima ratio*, pruža zaštitu gdje je to nužno potrebno. S tim u vezi smatram nužnim da hrvatski Kazneni zakon sadržava i biće kaznenog djela koje omogućava gonjenje osvetničke pornografije, jer se nakon brisanja teškog sramoće-

---

⁸² Prijedlog Zakona (Vlada), str. 15.

nja ovdje ukazala praznina. Prema mom mišljenju, vrlo je važno razviti svijest u društvu, i među stručnjacima i među nevladinim sektorom, kako ranjive osobe nisu samo djeca, nego su to, između ostalog, i osobe s invaliditetom i starije osobe, te da o tome treba uvijek voditi računa kada se govori o kaznenim djelima na štetu ranjivih skupina, odnosno o odgovornosti socijalnih radnika. To je ovoga puta i učinjeno izmjenama i dopunama članka 173. Kaznenog zakona.

U članku 56. stavku 4. KZ-a (uvjetna osuda) izričito se sada propisuje da sud osuđeniku uz uvjetnu osudu može odrediti i drugu obvezu izrečenu sigurnosnom mjerom. Naime primijećeno je i kako je ponegdje sudska praksa otišla u smjeru odbijanja prijedloga za opoziv uvjetne osude sa sigurnosnom mjerom u slučajevima kada se sigurnosna mjera ne provodi jer osuđeniku opoziv uvjetne osude nije uvjetovan i izvršenjem obveze iz sigurnosne mjere.

Što se tiče izricanja sigurnosnih mjera, usklađeno je da se one izriču kada je utvrđena opasnost počinitelja, dakle riječ „će“ zamijenila je „može“, kako je do sada bilo propisano kod sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana i sigurnosne mjere udaljenja iz zajedničkog kućanstva. Nadalje, izmjenjene sigurnosne mjere zaštitnog nadzora po punom izvršenju kazne zatvora iz članka 76. Kaznenog zakona išle su u dva smjera. Sada i tu sigurnosnu mjeru počinitelju izriče raspravni sud. S obzirom na to da sudu u trenutku donošenja presude za neko od kaznenih djela iz članka 76. stavka 1. Kaznenog zakona nije poznato hoće li osuđeniku biti odobren uvjetni otpust, ta se sigurnosna mjera izriče pod uvjetom da kazna bude u potpunosti izdržana jer osuđeniku nije odobren uvjetni otpust. Ovime će se također omogućiti kazneni progon za kazneno djelo neizvršenja sudske odluke onog osuđenika koji krši tu sigurnosnu mjeru. Druga važna novina odnosi se na obvezu suda izvršenja da po proteku prve godine od početka provedbe zaštitnog nadzora i potom najmanje jednom godišnje preispita potrebu njegova daljnjeg provođenja i o tome donese rješenje.

Šesta novela, kao „pandemijska“ novela, dobit će svoj posljednji sud tek nakon primjene odredaba u praksi. U svakom slučaju, šesta je novela novela koja sadrži i suštinske i tehničke izmjene, koje su nastale nakon uočavanja problema u primjeni dosadašnjih odredaba u praksi, ali i potrebe usklađenja odredaba Kaznenog zakona sa životom današnjice. Učinjene izmjene, dakako, treba tumačiti pojedinačno i u cjelini, uvijek *cum grano salis*, ali u duhu zaštite svih ljudskih prava i u skladu s načelom zakonitosti. Posebno valja istaknuti koliko je važno da kaznena politika slijedi znanost i struku i provodi sveobuhvatna istraživanja prije predlaganja izmjena i dopuna organskih zakona. Valjda podsjetiti na poznati citat Maxa Plancka kako je znanje/uidvid ono što (treba) prethoditi primjeni.⁸³

---

⁸³ *A portrait of the Max Planck Society, „Insight must precede application“*, <https://www.mpg.de/short-portrait> (pristup: 26. listopad 2021.).

LITERATURA

1. ACAMS TODAY, Real Considerations for Law Enforcement in Seizing Virtual Currency, Practical Solutions, June-August 2018
2. Akkouch, T. & Popplewell, F., How to Freeze a Cryptocurrency, Essex Court Chambers, November 2019.
3. Beyens, J., & Lievens, E. A legal perspective on the non-consensual dissemination of sexual images: Identifying strengths and weaknesses of legislation in the US, UK and Belgium.
4. International Journal of Law, Crime and Justice, 47, 2016, str. 31–43.
5. Counter-Terrorism Centre, UN Security Council & INTERPOL, The protection of critical infrastructures against terrorist attacks: Compendium of good practices, 2018.
6. Cvitanović, L., Glavić, I., Kritički o pojedinim aspektima problematike uvjetne osude i nužnost njezine revitalizacije u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 18, broj 1/2011, str. 83–111.
7. D'Alessandra, F., Gillett, M., The War Crime of Starvation in Non-International Armed Conflict, Journal of International Criminal Justice, volume 17, issue 4, September 2019, str. 815–847.
8. Delfino, R., Pornographic deepfakes—revenge porn’s next tragic act—the case for federal criminalization, 2019.
9. Denton, J., Bitcoin faces fresh scrutiny as police call for new powers to freeze crypto assets in the U.K., Marketwatch, June 8, 2021.
10. Derenčinović, D., Kaznena djela protiv života i tijela, u: Cvitanović, L. et al. Kazneno pravo, Posebni dio, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2018.
11. Derenčinović, D., Suvremeni antiterorizam na raskrižju – kaznopravna reakcija vs. rat protiv terorizma, Novi obzori suvremenog terorizma i antiterorizma – hrvatsko motrište, u: Derenčinović, D. (ur.), Zagreb: Pravni fakultet u Zagrebu, Akademija pravnih znanosti Hrvatske, 2007, str. 133–156.
12. European Commission, Beating financial crime: Commission overhauls anti-money laundering and countering the financing of terrorism rules, 20 July 2021.
13. FATF Report, Virtual Assets, Red Flag Indicators of Money Laundering and Terrorist Financing, September 2020.
14. Garačić, A., Kazneni zakon u sudskoj praksi, Rijeka, 2016, str. 782.
15. Grozdanić, V., Škorić, M., Vinja, I., Nasilje u obitelji u svjetlu promjena Kaznenog zakona, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 17, broj 2/2010, str. 669–698.
16. ICC Assembly of States Parties, Report of the Working Group on Amendments, ICC-ASP/17/35, 29 November 2018, §§ 9–11; UN Doc C.N.399.2019.TREATIES-XVIII.10, Switzerland: Proposal of Amendment, 30 August 2019.
17. ICC Assembly of States Parties, Resolution on amendments to article 8 of the Rome Statute of the International Criminal Court, 6 December 2019, ICC-ASP/18/Res.5.
18. INSIGHT, Enforcing the Crypto Freeze, Sept. 28, 2018, Securities Law, Bloomberg Law
19. Klimek, K., Misuse of contactless payment cards with radio-frequency identification, Maastricht University Journal of Law and Technology, vol. 14:2, str. 259–274.
20. LIBE Committee, European Parliament, EU and Member State’s policies and laws on persons suspected of terrorism-related crimes, Study for the December 2017.
21. Mamula, M. (ur.) Seksualno nasilje nad i među djecom i mladima. Zagreb: Ženska soba, 2020.
22. Maia, K, The Legal Implications and Remedies Concerning Revenge Porn and Fake Porn: A Common Perspective, Sexuality & Culture, 24, 2020, Springer, str. 2079–2097.

23. Maršavelski, A., Juras, D., Kritička analiza prijedloga pete novele Kaznenog zakona, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 26, broj 2/2019, str. 529–559, str. 537–541.
24. Martinjak, D., Filipović, H., Prekršajna ili kaznena odgovornost u slučaju nasilja u obitelji, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 26, broj 2/2019, str. 621–653.
25. Mason Hayes & Curran LLP, English Court Recognoses Bitcoin as Property, April 17, 2020.
26. Munivrana Vajda, M., Roksandić Vidlička, S., Novije promjene u uređenju zastare u Republici Hrvatskoj – na tragu političke instrumentalizacije ili težnje ka ostvarenju pravednosti?, Žurnal za kriminalistiku i pravo, XVIII (2013), 2, 43–60.
27. Munivrana Vajda, M., Kaznena djela protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva, u: Cvitanović, L. et. al., Kazneno pravo, Posebni dio, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2018, str. 25–30.
28. Norton Rose Fulbright: Freezing of cryptocurrencies in fraud, Canada, January 2020
29. Novoselec, P., Roksandić Vidlička, S., Gospodarska kaznena djela u novom Kaznenom zakonu, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 17, broj 2/2010, str. 699–728.
30. Novoselec, P., Opći dio kaznenog prava, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Treće, izmijenjeno izdanje, 2009, str. 92.
31. Paesano F., Working Paper 28, Regulating cryptocurrencies: challenges & considerations, Basel Institute on Governance, April 2018.
32. Rittosa, D., Kažnjavanje počinitelja najtežih seksualnih delikata na štetu djece u RH – zakonski okviri i postojeća sudska praksa, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 25, broj 2/2018, str. 417–445.
33. Roksandić Vidlička, S., Mamić, K., Zlouporaba društvenih mreža u javnom poticanju na nasilje i mržnju u širenju lažnih vijesti: potreba transplantiranja njemačkog zakona o jačanju provedbe zakona na društvenim mrežama? Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 25, broj 2/2018, str. 329–357.
34. Roksandić Vidlička, S., Šikoronja, S., Pravna zaštita starijih osoba, osobito s duševnim smetnjama, iz hrvatske perspektive: Zašto nam je potrebna konvencija UN-a o pravima starijih osoba, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 38, no. 3, 2017, str. 1101–1129.
35. Ruscoe v Cryptopia Limited (in liquidation) [2020] NZHC 728 (8 April 2020).
36. Šepec, M., Revenge Pornography or Non-Consensual Dissemination of Sexually Explicit Material as a Sexual Offence or as a Privacy Violation Offence, International Journal of Cyber Criminology, vol 13, issue 2, July – December 2019.
37. The Planck Society, A portrait of the Max Planck Society, „Insight must precede application“, <https://www.mpg.de/short-portrait>.
38. Turković, K. et al., Komentar Kaznenog zakona, Narodne novine, Zagreb, 2013.
39. Turković, K., Maršavelski, A., Reforma sustava kazni i novom kaznenom zakonu, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 19, broj 2/2012, str. 795–817.
40. UN Security Council Resolution 2417 (2018).
41. Wahl, T., Regulation Addressing the Dissemination of Terrorist Content Passed, EU-CRIM, 7. srpnja 2021.

Summary

THE SIXTH AMENDMENT TO THE CRIMINAL CODE: THE INTRODUCTION OF VIRTUAL CURRENCIES AND “REVENGE PORNOGRAPHY” AND ADDITIONAL PROTECTION OF THE RELATIONSHIP OF TRUST AND VULNERABLE PERSONS

This paper sets out the amendments to the Criminal Code, made through the Sixth Amendment to the Criminal Code of July 2021. As this amendment introduces the notion of virtual currencies in the Criminal Code for the first time, as well as the criminal offence of misuse of sexually explicit footage, and additionally protects the relationship of trust and vulnerable persons through changes in certain criminal offences, and the conditions for imposing security measures, a critical cross-section of the most important amendments is provided. In addition, the paper provides a systematisation of the amendments and offers an interpretation of certain terms with an emphasis on what the repressive apparatus must pay attention to in order to fulfil the purpose of these amendments.

Keywords: Sixth Amendment to the Criminal Code, transposition of the EU Directive, virtual currency, revenge porn, relationship of trust, non-implementation of the decision to protect the welfare of children and other vulnerable groups, imposition of certain security measures